IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 311 (2307) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sobota 27. decembra 1952 Cena 20 lir

ZASEDANJE JUGOSLOVANSKE ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Zmanjšanje vojaškega proračuna

Družbeni plan za prihodnje leto predvideva 878.838 milijonov din dohodkov - Razlika 50.675 milijonov din bo krita z rezervami varčevanja, posojili in inozemsko pomočjo - Podaljšanje veljavnosti sporazuma o trgovini in gospodarskem sodelovanju med Italijo in FLRJ do 31. 12. 1953

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 26. — Vsi resnično miroljubni krogi v svetu pozdravljajo grško-turško-jugoslovansko sodelovanje kot pomemben prispevek k utrditvi miru v tem ogroženem delu Evrope. Stališče inozemskih političnih krogov do tega sodelovanja je najboljše merilo za ocenitev njihove iskrene privrženosti stvari miru. S svojim stališčem pa je italijanska vlada — poudarjajo politični krogi v Beogradu — pokazala, da je dostojen naslednik predvojne imperialistične Italije, ki je hegemonistično pretendirala na gospostvo na Balkanu in hotela, da se na tem področju ne sme nič zgoditi brez njene odobritve. Jugoslovanska javnost je doslej že neštetokrat opozorila Italijo, da so za vedno minili časi poskusov italijanske dominacije na balkanskem področju in zato je z velikim zadovoljstvom ugotovila identično stališče grške in tuške javnosti ter političnih krogov do teh italijanskih poskusov.

«Stališče Italije do Jugoslavije bo merilo za prijateljstvo Turčije do Italije», piše organ turške republikanske stranke «Ulus». Jugoslovansko-turško-grško sodelovanje ni stvar trenutne taktike, temveč tradicionalna pot, po kateri so korakali balkanski narodi v preteklosti in ki je danes postala še bolj neizbežna», poudarja radio Beograd. «Jugoslavija, Grčija in Turčija so se odločile, da gredo po svoji poti zaradi lastnih interesov in interesov miru v svetu, odbijajoč vse poskuse, da se z izsiljevanjem in intrigami oslabi obramba Balkana», poudarja nocojšnja «Borba» in ugotavlja, da je medsebojno zbližanje in tesno sodelovanje med temi tremi državami močan korak na poti krepitve obrambe miru.

Iz parlamentarnih krogov javljajo, da bo 27. januarja prispela v Jugoslavijo na petnastdnevni obisk kot gost zvezne ljudske skupščine Jugoslavije 17-članska turška parlamentarna delegacija. Obisk turškega gospodarskega ministra, bivanje turške vojaške delegacije in najavljeni obisk turške parlamentarne delegacije, poudarjajo politični krogi v Beogradu, je samo nov prispevek k vedno večjemu zbližanju med obema državama in vzpostavitvi tesnega sodelovanja na gospodarskem, političnem in vojaškem področju.

Italijanski ribiči, ki so jih jugoslovanski obalni organi zajeli v noči med 21 in 22. decembrom pri nezakonitem ribolovu med Pulo in Rovinjem, so danes zjutraj odpluli v domovino. Pred svojim odhodom so izjavili, da bo ta primer morda le pripeljal italijansko vlado do tega, da zadovolji njihove upravičene zahteve. Italijanski ribiči so se med bivanjem v Puli prepričali, da je italijanska vlada kriva za nerešeno vprašanje ribolova v jugoslovanskih vodah in o neresničnosti trditev njihove vlade, da bi podpis pogodbe kot jo predlaga Jugoslavija, privedel ribiče v težak položaj. Ko so italijanski ribiči zvedeli za stališče jugoslovanske vlade, so po svoji radijski postaji obvestili ribiško središče v Chioggi, da bodo takoj po vrnitvi organizirali splošno stavko v znak protesta proti nesocialni politiki italijanske vlade do ribičev. Eden med njimi je izjavil: «Lahko je njim na vladi, ki imajo polne trebuhe, mi pa smo skoraj vedno lačni».

Te dni so v Rimu izmenjali pisma med jugoslovanskim poslaništvom in italijanskim zunanjim ministrstvom, s katerimi se podaljšuje veljavnost sporazuma o trgovini in gospodarskem sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo do 31. decembra 1953. Sporazum so podpisali 28. novembra 1947, protokol o izmenjavi blaga 4. avgusta 1949.

Danes dopoldne je jugoslovanska ljudska skupščina nadaljevala z delom Poslanci so toplo pozdravili prihod predsednika zvezne vlade maršala Tita ter drugih članov vlade v skupščinsko dvorano. V razpravi o predlogu družbenega plana in zveznega proračuna se je prvi oglasil minister zvezne vlade Svetozar Vukmanović. V imenu vlade je podal izčrpno obrazložitev družbenega plana za leto 1953. Med drugim je poudaril, da se prihodnje leto predvideva narodni dohodek v znesku 878 milijard 838 milijonov dinarjev. Razdelitev narodnega dohodka predvideva med drugim 355 milijard dinarjev za socialno zavarovanje in druge družbene sklade, med njimi 180 milijard za narodno obrambo, 167 milijard 242 milijonov pa za investicije. Razliko med narodnim dohodkom in izdatki od 50 milijard 675 milijonov dinarjev bo Jugoslavija krila z rezervami, varčevanjem, posojili in z inozemsko pomočjo.

Namestnik jugoslovanskega obrambnega ministra generalni polkovnik Ivan Gošnjak je nato govoril o izdatkih za vzdrževanje in opremo JLA v prihodnjem letu. Ti izdatki bodo znašali 180 milijard dinarjev ali 20 milijard dinarjev manj kot letos. «Višina izdatkov obrambnega ministrstva leto 1953 je tesno in nujno povezana z gospodarskim položajem v državi in v skladu z napori, s katerimi se bori naša država pri nadaljnji graditvi socializma» je dejal v svojem govoru generalni polkovnik Ivan Gošnjak ter poudaril, da je JLA pri določanju te vsote izdatkov upoštevala potrebe, ki ji zagotavljajo uspešno izpolnitev njene glavne naloge: ohranitev svobode in neodvisnosti manjših narodov.

Generalni polkovnik Ivan Gošnjak je dejal da bo Jugoslovanska ljudska armada nabavila skoraj ves material, to je orožje, strelivo, vojaško opremo, vozila, prehrano ter obleke in obutev izključno v Jugoslaviji. «Značilno je tudi, je poudaril Ivan Gošnjak, da bodo vse to izdelali v novih jugoslovanskih tovarnah vojaške industrije.»

V zvezi z zmanjšanjem vojaških izdatkov je potrebno poudariti izjavo maršala Tita v Smederevski Palanki 16. t. m. ko je med drugim dejal, da daje Jugoslavija velikanske žrtve, da bi se obrzdal agresor in da pri tem ne gre samo za Jugoslavijo, temveč tudi za človečansko potrebo, da se ohrani mir, da ta del sveta ne bi postal žarišče nove vojne, ki bi zajela ves svet.

«Je pa meja — je tedaj dejal maršal Tito — do katere lahko dajemo te žrtve. To mejo smo dosegli zdaj v naših največjih težavah... V tej zvezi delajo zunaj razne špekulacije na naš račun. Slišati je glasove, da bi nas bilo treba izsiljevati... Mi pa nismo dolžni po vsej sili vzdrževati veliko vojsko.... če bi zunaj z nami tako ravnali... Če bomo pustili določeno število vojakov domov, to ne pomeni, da se bomo demobilizirali, ker bomo na drugem mestu nadomestili toliko za kolikor bomo številčno zmanjšali našo vojsko».

Okrog 18. ure se je zaključila razprava o družbenem planu v proračunu za leto 1953. Za jutri sta napovedani seji posameznih skupščinskih svetov, to je zveznega sveta in doma narodov, ki bosta sprejela družbeni plan in proračun za prihodnje leto.

Jugoslovanska vojaška delegacija pod vodstvom generalmajorja Miloša Šumonje je prispela danes dopoldne v Atene. Sprejemu je razen visokih oficirjev grške armade prisostvoval tudi jugoslovanski poslanik v Atenah Radoš Jovanović. V svoji izjavi atenskemu tisku je šef jugoslovanske vojaške delegacije dejal, da predstavlja ta obisk samo nadaljevanje vzajemnih obiskov med predstavniki obeh armad.

«Jugoslavija, Grčija in Turčija, je dejal general Šumonja, predstavljajo veliko silo in zelo pomemben činitelj za ohranitev miru. Naše sodelovanje bo skupaj s koordinacijo naših načrtov še bolj okrepilo naše obrambne sile in prispevalo k utrditvi miru v tem delu sveta».

Načelnik generalštaba JLA generalni polkovnik Koča Popović je sprejel danes od načelnika grškega generalštaba divizijskega generala Kitrilakisa brzojavko, v kateri čestita njemu, jugoslovanskemu generalštabu in jugoslovanski armadi k novemu letu.

Predsednik zvezne vlade maršal Tito je 24. t. m. popoldne sprejel v Belem dvoru člane turške vojaške delegacije z generalom Tonaboylujem na čelu. Sprejema so se med drugim udeležili turški veleposlanik v Jugoslaviji Agah Aksel, vojaški ataše turškega poslaništva major Savaškan, z jugoslovanske strani pa generalni polkovnik Ivan Gošnjak, generalni polkovnik Peko Dapčević in pomočnik zveznega ministra dr Aleš Bebler. Maršal Tito je želel turškim gostom dobrodošlico in prijetno bivanje v Jugoslaviji, nakar se je zadržal z njimi v prisrčnem enournem razgovoru. V imenu turške delegacije se je general Tonaboylu zahvalil maršalu Titu za gostoljubnost in izjavil, da je turška delegacija naletela v Jugoslaviji na zelo prisrčen sprejem.

Komandant sarajevskega vojaškega področja generalni podpolkovnik Veljko Kovačević je priredil sinoči svečano večerjo na čast turške vojaške delegacije, ki je sedaj na obisku v Sarajevu. Ob tej priložnosti je general Kovačević izrazil prepričanje, da se bo prijateljstvo med Turčijo in Jugoslavijo vse bolj poglabljalo in krepilo. Vodja turške delegacije general Tonaboylu se je najprej zahvalil za prisrčen sprejem, nato pa poudaril, da so jugoslovanski narodi in jugoslovanska armada ves čas njihovega obiska pokazali do turške delegacije neomejeno prijateljstvo. «Vse, kar smo videli v vaši državi, je dejal general Tonaboylu, je napravila na nas globok in neizbrisen vtis, ki ga ne bomo nikoli pozabili. Mi se čudimo velikemu napredku, ko ste ga dosegli v tako kratkem času v vseh področjih».

Današnji turški listi prinašajo na prvih straneh vest, da je maršal Tito sprejel turško vojaško delegacijo. Hkrati objavljajo ti listi obširna poročila o bivanju in razgovorih turške vojaške delegacije v Jugoslaviji.

Predsedništvo centralnega odbora sindikatov jugoslovanskih rudarjev je sklenilo, da pomaga japonskim rudarjem, ki so 17. decembra stopili v stavko. Predsedništvo je pozvalo vse člane sindikata v rudnikih, da takoj začno z zbiranjem denarnih sredstev v korist japonskih rudarjev.

Churchill bo obiskal gen. Eisenhowerja

Konec leta bo odpotoval na Jamajko in se bo med potjo razgovarjal v New Yorku z Eisenhowerjem - Uradni obisk bo sledil v februarju

LONDON, 26. — V poročilu, ki ga je objavil Downing Street, je rečeno, da bo angleški ministrski predsednik Winston Churchill dne 31. decembra na krovu prekomornika «Queen Mary» odpotoval na Jamajko, kjer bo prebil 15 dni. Med potjo se bo ustavil dva dni v New Yorku. Tam bo gost Bernarda Barucha, srečal pa se bo tudi z generalom Eisenhowerjem in imel z njim vrsto uradnih razgovorov. Churchill bo kasneje odpotoval v Washington na obisk k predsedniku Trumanu.

Angleški ministrski predsednik bo odpotoval v spremstvu žene, hčerke in zeta Christopheria Soamesa.

Vest o tem potovanju je povzročila v Londonu nekakšno iznenadenje. Domnevajo, da bo Churchill v neuradnih razgovorih z bodočim ameriškim predsednikom obravnaval možnosti obrambe zapadnega sveta in verjetno tudi finančna vprašanja, ki so bila postavljena na nedavni londonski konferenci ministrskih predsednikov Commonwealtha. Posebej pojasnjujejo ti krogi, da zasebni obisk na nikakršen način ne prejudicira uradnega obiska angleškega ministrskega predsednika pri novem predsedniku ZDA, do katerega bo prišlo februarja in marca prihodnjega leta.

Verjetno bo pred odhodom Churchill sklical ministrski svet zaradi proučitve položaja s sodelavci. Med odstotnostjo Winstona Churchilla bo posle ministrskega predsednika prevzel minister Eden.

Ko je bil obveščen o bodočem Churchillovem obisku, je general Eisenhower izjavil, da bo zelo zadovoljen sestati se z njim.

V Beli hiši ne komentirajo te vesti. Izjavljajo samo, da je treba podrobnosti obiska še pripraviti.

V britanskih krogih poudarjajo, da se bosta Churchill in Eisenhower razgovarjala o svetovnem položaju in nedvomno tudi o zadnjih Stalinovih izjavah.

GALAC, 26

V nadaljevanju današnjega zasedanja podonavske komisije v Galacu so razpravljali o vprašanju oviranja plovbe po Donavi. To vprašanje so vnesli na dnevni red na zahtevo jugoslovanske delegacije. Vodja jugoslovanske delegacije Djurič je obsodil ravnanje romunskih organov na Donavi, ki je naperjeno predvsem proti Jugoslaviji in katerega cilj je ovirati plovbo. Djurič je poudaril da romunski organi onemogočajo delo jugoslovanskim uslužbencem, ki morajo zaradi značaja svojega dela sem pa tja bivati na romunskem ozemlju. Dejal je, da so jugoslovanski državljani pogosto izpostavljeni nasilnim ukrepom, da se jim onemogoča delo in omejuje prehrana.

KOMENTARJ O STALINOVH BOŽIČNIH „MIROVNIH" IZJAVAH

Nova razdelitev interesnih sfer je pravi cilj Stalinovih izjav

Zakaj ruska vlada ni pristala na indijski predlog za mir na Koreji, če je Stalin v resnici pripravljen sodelovati pri diplomatski akciji za sklenitev miru-soglasno poudarja ves svetovni tisk - Dullesove izjave

BEOGRAD, 26. — Beograjski politični krogi ocenjujejo izjavo Stalina «New York Timesu» za vrhunec hinavstva in navaden manever sovjetske zunanje politike. «Odklonitev indijskega predloga za rešitev korejskega spora, vedno močnejši pritisk na Kitajsko, napadalni pritisk na Svedsko in napadalna sovjetska politika hladne vojne proti drugim državam, zlasti proti Jugoslaviji, dokazujejo, da je Stalinova izjava samo taktičen manever in imperialistična poteza, ki hoče doseči pakt velikih sil za razdelitev sveta v interesne sfere», poudarja današnja «Borba».

NEW YORK, 26. — Javno mnenje glede Stalinovega intervjuja dopisniku lista «New York Times» je dokaj skeptično, čeprav so nekateri krogi mnenja, da bi te izjave skrbno proučili. Večina odgovornih osebnosti pa jemlje Stalinove izjave za propagandistični manever, ki bi rad prikazati sovjetske voditelje za miroljubne, ali pa razdvojiti zahodne države. Po mnenju nekaterih opazovalcev pa naj bi bilo to le sovjetsko tipanje, da se ugotovi, kakšen je Eisenhowerjev program zlasti glede vojne na Koreji.

Ameriški list «New York Times» je namreč včeraj objavil Stalinove odgovore na vprašanja, ki jih je postavil dopisnik tega lista James Reston v Moskvi 18. decembra. Vprašanja in odgovori so sledeči:

Vprašanje: «Ali ste ob začetku novega leta in nove ameriške uprave še prepričani, da ZDA in Sovjetska zveza lahko živita v miru v bodočih letih?»

Odgovor: «Še vedno mislim, da se vojna med ZDA in Rusijo ne more imeti za neizbežno in da bosta naši državi še dalje lahko živeli v miru».

Vprašanje: «Kakšni so po vašem mnenju vzroki sedanje napetosti v svetu?»

Odgovor: «Taki vzroki se najdejo povsod in vsakikrat, ko pridejo do izraza napadalne akcije hladne vojne proti Sovjetski zvezi».

Vprašanje: «Ali bi ugodno sprejeli diplomatske razgovore s predstavniki nove Eisenhoverjeve uprave, ki bi pripravili sestanek med vami in generalom Eisenhowerejm, zato, da se omili napetost v svetu?»

Odgovor: «Jaz ugodno gledam na tak predlog».

Vprašanje: «Ali bi sodelovali v novi diplomatski akciji, ki bi imela namen napraviti konec vojne na Koreji?»

Odgovor: «Pristal bi na sodelovanje, ker Sovjetsko zvezo interesira konec vojne na Koreji».

Tisk in radio sta dala velik poudarek temu intervjuju, toda to zaradi nenavadnega načina napovedi in zaradi pomanjkanja drugih vesti, kajti vsi komentarji so znatno zmanjšali pomen tega intervjuja. Ameriška vlada in vladni krogi niso zavzeli nobenega stališča, ker se zdi, da je intervju namenjen bolj Eisenhowerju kakor Trumanu.

Medtem je bodoči zunanji minister Foster Dulles, po telefonskem razgovoru z generalom Eisenhowerjem, izročil tisku izjavo, ki pravi: «Prebral sem z zanimanjem poročilo, ki podaja Stalinovo stališče. Če to pomeni, da ima Stalin konkretne predloge za novo ameriško vlado, ko bo ta prevzela oblast, je gotovo, da bodo ti predlogi sprejeti z naklonjenostjo in z zanimanjem proučeni. Redne diplomatske poti ali pa stiki v okrilju OZN se dajo vedno izkoristiti v ta namen in za izmenjanje stališča, zato da se najdejo sredstva, ki lahko prispevajo k miru in k dobri volji med narodi».

V zvezi z nekaterimi informacijami iz Moskve, češ da ima Dulles namen odpotovati v Sovjetsko zvezo, da bi pripravil sestanek med Eisenhowerjem in Stalinom, poudarjajo v washingtonskih pooblaščenih krogih, da ni imel Dulles v zadnjih 48 urah nobenega stika z državnim departmajem v zvezi s takim potovanjem, do katerega pa ne bi moglo priti pred 20. januarjem, ko bo Dulles uradno postal zunanji minister. Ugotavlja pa se, da so bile te informacije objavljene, še preden se je Dulles razgovarjal z Eisenhowerjem o Stalinovih izjavah.

Številni funkcionarji so izjavili, da bi namesto lepih besed rajši videli dejanja, kakor n. pr sovjetska podpora načrtu za mir za Koreji, ki je bil predložen v Združenih narodih, in ne negativen odgovor, ki ga je dala sovjetska vlada. Član ameriške delegacije v OZN senator Wiley je izjavil, da se Stalinove izjave držijo stare kominformistične linije, dodal pa je, da še vedno upa, da se bodo kremeljski voditelji zavedali sedanjega položaja.

Tudi «New York Times» piše danes v svojem uvodniku, da bo moral Stalin svoje besede podkrepiti z dejanji, preden bo mogoče vzeti resno njegovo izjavo o sodelovanju za rešitev korejskega spora. List dodaja, da je malo vzrokov, ki bi dali upanje, da so Stalinove besede kaj več kakor psihološki manever v okviru sovjetske mirovne ofenzive in kaj več kakor nov poizkus varanja sveta. List pravi dalje, da bi bilo treba skrbno proučiti Stalinove odgovore, poudarja pa, da zadnja sovjetska dejanja ne dajejo mnogo upanja, saj je sovjetska zveza zavrnila indijski predlog v Koreji, sabotirala je petletne napore za sklenitev pogodbe o Avstriji, zavrnila je vse poizkuse za pripravo mirovne pogodbe z Nemčijo. «New York Herald Tribune» pa se sprašuje, ali so sploh dani pogoji, ki bi opravičili sestanek med Stalinom in Eisenhowerjem. List omenja pri tem sovjetski poskus tik pred zaključkom zasedanja glavne skupščine OZN, da bi vlila še zadnjo kapljico propagandističnega strupa v zvezi z vojnimi ujetniki. List zaključuje: «V najslabšem primeru je Stalin ponovil svojo božično igro, v najboljšem pa je zopet postavil vprašanje, ki ga ljudje dobre volje skušajo rešiti».

V londonskih krogih so tudi precej skeptični in uradno sploh ne komentirajo Stalinovih izjav. Verjetno pa bodo Stalinove izjave imele odmev v spodnji zbornici, kajti v Angliji bi gotovo obsojali sestanek brez Churchilla, ki bo februarja uradno odpotoval v ZDA in se sestal z Eisenhowerjem, zadnje dni tega meseca pa bo z generalom govoril neuradno. Sicer pa v Londonu poudarjajo, da mora biti prvi korak za sestanek med «velikimi» sklenitev miru na Koreji.

V francoskih krogih pa poudarjajo, da so v Franciji in na Zahodu sploh vedno poudarjali možnost mirnega sožitja med Sovjetsko zvezo in ZDA. Glede vzrokov napetosti na svetu pa so mnenja, da je treba začetek sedanje napetosti med Vzhodom in Zahodom iskati na vseh onih področjih, kjer je prišlo do neposredne ali posredne napadalne politike, povsod, kjer se opaža hladna vojna, ki jo vodi Sovjetska zveza.

Glede možnosti sestanka med Stalinom in Eisenhowerjem pa se v francoskih krogih izjavlja, da se je treba veseliti, da je Stalin naklonjen diplomatskim pogajanjem z voditeljem nove ameriške uprave. Pripominja pa se, da mir ni vprašanje, ki je rezervirano dvema človekoma ali dvema državama, pač pa se lahko gradi samo s sodelovanjem vseh narodov in v spoštovanju njihovih pravic.

V zvezi z vojno na Koreji pa se pripominja, da je treba obžalovati, da ni Stalin dal ukaza sovjetski delegaciji, naj bi v OZN pripomogla k rešitvi korejskega spora, in se poudarja, da je sovjetska delegacija stalno pobijala pomirjevalne predloge, ki jih je podpirala Francija. Dodaja se tudi, da govori Stalin ameriškemu listu drugače kakor tedaj, ko govori sovjetskemu prebivalstvu.

Egiptovski začasni zunanji minister Raduan je v zvezi s Stalinovimi izjavami dejal: «Vse države bi se morale sporazumeti, da bi tuja okupacija prenehala na vseh delih sveta, da bi se odpravilo omejevanje svobode narodov in da bi vsi ljudje uživali pravico izbirati si svoje vlade in misliti na svoj način. Če se bodo voditelji dveh blokov, katerih nasprotja so vzrok sedanje napetosti, sestali, upajo arabsko-azijske države, da bodo ti pokazali tudi dobro voljo, da se napravi konec hladni vojni».

Schumanov odgovor Adenauerju

BONN, 26. — V krogih francoske visoke komisije v Nemčiji zatrjujejo, da je francoski visoki komisar André Francois-Poncet izročil v torek kanclerju Adenauerju poslanico francoskega zunanjega ministra Roberta Schumana. V poslanici je francoski odgovor na zadnje Adenauerjeve predloge za rešitev posarskega vprašanja. Vsebina odgovora ni znana.

KAIRO, 26. — Politični odbor arabske lige je danes ostro zavrnil misel na mirovna pogajanja med arabskimi državami in Izraelom in izrazil upanje, da «do podobnih iniciativ sploh nikoli ne bo prišlo».

Železniška nesreča v Braziliji

SAN PAULO, 26. — Poln vlak potnikov se je včeraj iztiril v bližini vasi Urutuaba v vzhodnem delu pokrajine San Paulo. Po prvih poročilih je pri tej nesreči mnogo ljudi izgubilo življenje, vsekakor pa zaenkrat ni še podrobnosti.

Železniške oblasti javljajo, da je bilo najmanj 5 mrtvih in 8 ranjenih, toda vse se dozdeva, da je število žrtev dokaj večje.

Italijanski časopisi, pa tudi odgovorni italijanski minister Pacciardi, vsak dan odkrito pozivajo zahodne zaveznike, naj ne dajo Jugoslaviji niti vojaške niti druge pomoči, kajti — pravijo — če zahodni zazezniki ne bodo odtegnili svoje pomoči se jim ne bo posrečilo, da bi nas pridobili za to, da bi popustili v vprašanju Trsta. Pravijo, da nam je treba postaviti nož na grlo in da nam ne smejo dati ne kruha ne orožja, pa bomo dali Italijanom Trst in kdo ve — morda pozneje še kaj več. Toda mi mismo ljudje, ki imajo tako občutljiv goltanec da bi se bali noža. Nismo tako strahopetni ljudje in nas to preveč ne razburja. Povedali in dokazali smo ter stalno dokazujemo: če ste proti napadalnosti, če ste za mir smo z vami. Mi imamo najmočnejšo armado v Evropi. Naj le govore razni sovražniki, da naša armada ni močna. Naj pripovedujejo to in ono. Sporočamo jim, da se to pot ne bi izplačala nobena avantura in preskušanje naše obrambne moči.

Italijanska propaganda pravi, da so oni v prvi črti. So, toda v prvi črti od zadaj. Če gledamo z druge strani, so oni prvi, če pa gledamo s strani nasprotnika, so na zadnji strani. Ne bomo se prerekali z njimi, kdo je v prvi in kdo v drugi črti, mislim pa, da bi jim bilo težko, če bi bili na našem mestu da bi oni tedaj rajši živeli na Cicilji.

Se imajo megalomanske misli, prva misel pa jim je naša drčava. Mar mislite, da je to po naključju? Italijanski vrhovi mislijo na Dalmacijo, na Sredozemlje, in zato hočejo, da smo v njihovi interesni sferi. Kdo pa so, da bi bili mi v njihovi interesni sferi? Kakšne moralne pravice imajo da tega, s čim nas lahko osrečijo, kaj imajo?

Glejte, to so večji apetiti, kot sta Trst in cona «B». Večji so, toda mi jih dobro poznamo. No, če nekdo skledo dobro varuje, ne more neki lakomnež zadostiti svojim apetitom, kakor bi rad. Vemo, da branimo svoje interese in ubranili jih bomo.

Če smo morali oditi iz Trsta, ki smo ga bili leta 1945 osvobodili in ki bi moral po pravici biti naš, smo storili to zato, ker so nam nastavili nož na grlo in ker nas je pri tem izdala Sovjetska zveza. Po tem izdajalstvu pa ne bomo več popuščali. Dovolj smo žrtvovali, dovolj smo dali. Niti pedi ne damo več, tu smo in tu ostanemo. Vem, da ima naša vlada v tem oziru vso podporo naših narodov in da bo naše ljudstvo tako politiko odobrilo. Zaradi tega ne bo vojne, pravim pa vam, da z Italijani, če bodo imeli takšne pretenzije, nikoli ne bomo imeli prisrčnih odnosov. Italijani naj nikar ne mislijo, da bomo zato, ker nas ogrožajo od vzhoda, pred njimi pokleknili.

(Iz govora maršala Tita v Smederevski Palanki)

Avstrija žrtev sovjetskega izkoriščanja

DUNAJ, 26. — V dobro poučenih krogih na Dunaju se je zvedelo, da bi moral zunanji minister dr. Gruber med svojim nedavnim obiskom v New Yorku izročiti v OZN izjavo avstrijske vlade, v kateri le-ta zavrača člen 35. osnutka pogodbe o Avstriji in ne priznava nemškega premoženja v Avstriji. Iz doslej še neznanih razlogov ni dr. Gruber uradno izročil te izjave, imel pa je, kakor poudarjajo isti krogi, v tem oziru daljše razgovore z namestnikom zunanjega ministra ZSSR Gromikom.

Ta izjava se bi nanašala zlasti na ZSSR. Po osnutku pogodbe o Avstriji naj bi ZSSR dobila pravico da sme raziskovati do l. 1935 avstrijska petrolejska polja, in pravico, da sme 25 let sodelovati pri izkoriščanju novih petrolejskih vrelcev. Vrh tega naj bi ZSSR dobila rafinerije z letno zmogljivostjo 420.000 ton.

Spričo tega opozarjajo na dejstvo, da je bila proizvodnja avstrijskih petrolejskih vrelcev, ki jih nadzira ZSSR leta 1951—1952 2,230.000 ton. ZSSR je od te količine izvozila iz Avstrije 1.380.000 ton. Avstrija je morala hkrati vzlic svoji nafti uvoziti iz zahodnih držav naftinih derivatov v vrednosti 4,4 milijona dolarjev.

Dalje poudarjajo, da bi morala ta država po osnutku pogodbe o Avstriji plačati sovjetskim CSIA podjetjem v Avstriji 150 milijonov dolarjev odškodnine. Avstrija celaj noče plačati te vsote, pri čemer opozarja na dejstvo, da SZ izkorišča avstrijska petrolejska polja.

Avstrijski zunanji minister dr. Karl Gruber bo januarja obiskal Zahodno Nemčijo. Med svojim tri dni trajajočim obiskom v Bonnu se bo razgovarjal z najvišjimi zahodnonemškimi funkcionarji o vprašanjih, ki zanimajo obe državi.

Sodijo, da bo nemško premoženje v Avstriji poglavitni predmet teh razgovorov. V dobro poučenih političnih krogih trdijo, da bo dr. Gruber ob tej priložnosti obvestil kanclerja Adenauerja, da je avstrijska vlada pripravljena postaviti nekdanje nemške lastnike podjetij v Avstriji za upravnike teh podjetij vse do podpisa pogodbe o Avstriji.

WASHINGTON, 26. — Iz Washingtona poročajo, da ima novi ameriški poslanik Loy Henderson, ki bo verjetno danes prispel v Teheran, nalogo še enkrat poskusiti pri Mosadeku, kako bi se dal rešiti angleško-iranski petrolejski spor.

V washingtonskih uradnih krogih upajo, da se bo tokrat posrečila urediti to sporno zadevo. Posebej poudarjajo v tej zvezi, da Mosadek ni več tako nepopustljiv zaradi stalnega slabšanja gospodarskega položaja v državi.

SPRINGFIELD, 26. — Guverner Stevenson namerava prihodnjo pomlad odpotovati na Daljni vzhod in verjetno tudi na Korejo. Kakor poročajo, bo Stevenson odpotoval marca na Japonsko in v Indijo in bo njegovo potovanje trajalo tri ali štiri mesece. Stevenson bo potoval kot zasebnik.

BONN, 24. — Ameriška visoka komisija v Nemčiji javlja, da je bil izpuščen iz zapora v Landsbergu bivši nemški maršal Wilhelm List, ki je bil kot vojni zločinec obsojen na dosmrtno ječo.

RAZŠIRJA SE KRIZA med italijanskimi socialdemokrati

Več predstavnikov levice PSDI je iz solidarnosti s Codignolo izstopilo iz PSDI - Vrenje v federacijah in krajevnih organizacijah. Kominformovske špekulacije

(Od našega dopisnika)

RIM, 26. — Kot je bilo pričakovati, se je kriza v PSDI, ki se je začela z izključitvijo Codignole, razširila tudi na ostalo levico. Odstopu poslanca Calamandreia so se pridružili Cossu, Vittorelli, Mondolfo, bivši milanski župan Greppi in drugi. Obenem se je vrenje razširilo tudi na številne federacije; florentinska je že sklenila proglasiti svojo avtonomijo. Vodstvo stranke je zdaj za silo skrpalo nekako začasno vodstvo federacije, ki ji je vdano. Gibanje se je razširilo tudi na krajevne sekcije; znan je celo pristop neke celotne sekcije v PSI.

Vendar je ta primer zaenkrat osamljen. Mostovi do PSI se zdijo porušeni in socialdemokrati, ki so izstopili iz stranke, se prav tako odločno postavljajo proti kominformistom. Prof. Codignola je v izjavi, ki jo je po izključitvi dal florentinskemu listu «Nuovo Corriere», na primer dejal, da se je treba «strogo ločiti od desnega in levega ekstrema», vzpostaviti pa je treba «demokratično opozicijsko fronto».

O točnejših obrisih te fronte Codignola ni dal pojasnil; rekel je le, da so govorice o ustanovitvi nove socialdemokratske stranke «prezgodnje» Obenem je Codignola v izjavi izrazil prepričanje, da se bodo ostali predstavniki levice držali obveznosti, ki so jo sprejeli na sestanku v Florenci, da bodo ohranili skrajno medsebojno solidarnost. Večina je to tudi storila, o nekaterih pa še ni znano, kako so se odločili. Poleg tega je Codignola menil da bo «krizi, ki se je začela v PSDI, sledila kriza tudi v ostalih demokratičnih strankah» in da bo to pripomoglo k ustvarjanju omenjene široke opozicijske fronte.

Kaže, da je solidarnost med predstavniki levice nekoliko presenetila vodstvo PSDI, ki je po omahovanju številnih, ki je sledilo florentinskemu zborovanju, sklepala, da se fronta levice maje. Vendar sodijo politični opazovalci, da sta Saragat in Simonini vedela, kaj bo sledilo izključitvi Codignole in da sta prav to morda tudi hotela doseči, da se na eni strani znebita nadležne notranje opozicije, na drugi strani pa olajšata sodelovanje z demokristjani, ki so ga motili nastopi levice. O Simoniniju menijo še, da bi rad zatrl v stranki opozicijo proti ponovnemu sodelovanju v vladi, in opozarjajo, da se je zelo težko ločil od ministrskega stolčka, ko je bilo to sklenjeno ob združitvi PSLI in PSU v PSDI.

Razumljivo je, da skušajo kominformisti na vsak način speljati vodo na svoj mlin. Glavni cilj njihove špekulacije je, da zvabijo čim več socialdemokratskih disidentov k PSI, pa tudi, da PSDI sploh diskreditirajo kot socialistično stranko. Doslej kominformovska taktika ni imela večjega uspeha, čeprav jim delo olajšuje dejstvo, da je pripadal velik del sedanjih disidentov nekdanji akcijski stranki, iz katere so se rekrutirali tudi mnogi sedanji vidni predstavniki PSI

Italijanska poslanska zbornica bo nadaljevala z zasedanjem v ponedeljek. Po govoru poročevalcev in notranjega ministra Scelbe bodo začeli glasovati o resolucijah. Zdi se, da bodo velik del resolucij, ki jih je predložila opozicija, zavrnili z utemeljitvijo, da ne spadajo v okvir diskusije in da o njih niti ni treba glasovati. Podobnih metod se bo demokristjanska večina verjetno poslužila tudi med razpravljanjem o posameznih členih zakona.

Vohunska delavnost sovjetskega novinarja

HAAG, 26. — Holandska agencija ANP je objavila danes uradno poročilo o aretaciji sovjetskega novinarja Pisareva, ki so ga zaprli prejšnji torek med njegovim tajnim sestankom z nekim državnim uradnikom. Poročilo pravi, da je Pisarev na Holandskem od februarja 1951 kot dopisnik sovjetske agencije Tass in da je «v teh 22 mesecih odlično uporabljal svoje oči in svoja ušesa».

Poročilo nadaljuje, da je Pisarev vzdrževal zveze s srednjimi funkcionarji državne in javne uprave, pri čemer je izbiral takšne, ki so imeli zaupnejša opravila in dostop do raznih tajnih dokumentov. Vabil je uradnike na bogata kosila in večerje, k športnim prireditvam in k gledališkim predstavam; ob takšnih priložnostih se je razvila diskusija o holandski in sovjetski politiki. Nato se je Pisarev začel zanimati za položaj svojega «prijatelja», za njegove finančne razmere, za položaj v družini itd. in končno namigoval, da bi lahko zaslužil mnogo več, če bi napravil kaj za ZSSR.

RAZPLET VLADNE KRIZE V FRANCIJI

Degolist Jacques Soustelle začel informativna posvetovanja

Danes popoldne bo dal Auriolu dokončni odgovor - Guy Mollet je izjavil, da socialisti ne bodo sodelovali v vladi, ki bo sledila Pinayevi

PARIZ, 26. — Potem ko je tajnik socialistične stranke Guy Mollet odklonil informativno misijo v zvezi s krizo francoske vlade, je podobno nalogo poveril predsednik republike Auriol degolističnemu voditelju Jacquesu Soustellu. Njegova naloga je posvetovati se s predstavniki vseh strank o rešitvi vladne krize in poročati nato predsedniku republike, ki bo odločil komu naj poveri sestavo nove vlade. Soustelle je to nalogo sprejel nasprotno kakor ob priliki zadnje krize, ko jo je bil odklonil, in je takoj začel razgovore z voditelji ostalih skupin.

Danes popoldne je Soustelle poročal glavnemu odboru svojega gibanja o svojih razgovorih, ki po njegovem nakazujejo možnost golističnega sodelovanja v vladi. Po sestanku sta glavni odbor in parlamentarna skupina gibanja objavila poročilo, v katerem je rečeno, «da so soglasno pozvali Soustella, naj ugodno odgovori predsedniku republike, in da so mu izrekli polno zaupanje. Poročilo dodaja, da ne želijo zavleči rešitve krize ter so zato soglasno določili za jutri ob 18. uri nov sestanek, na katerem bodo vzeli na znanje zaključke posvetovanj, ki jih bo imel Soustelle, in bodo sprejeli dokončne sklepe. Soustelle je pozno popoldne poročal predsedniku republike in mu je potrdil svoj namen nadaljevati informativna posvetovanja. Takoj po razgovoru s predsednikom republike je Soustelle začel s posvetovanjem in sprejel predstavnike raznih parlamentarnih skupin.

Če bo Soustelle jutri pozitivno odgovoril predsedniku republike, je mogoče, da se bo morda že v ponedeljek ali torek predstavil skupščini, da dobi investituro in nato začne posvetovanja za sestavo vlade. Kar se tiče socialistov, je Guy Moliet včeraj izjavil, da socialistična stranka ne bo sodelovala v novi vladi, ki bo sledila Pinayevi.

Soustelle je po razgovoru z Auriolom med drugim izjavil: «Izjavil sem prsedsedniku republike, da pristanem na začetek obšir

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sobota 27. decembra
Janez Ev., Pelislav
Sonce vzide ob 7.45 in zatone ob 16.27. Dolžina dneva 8.42. Luna vzide ob 13.11 in zatone ob 4.11.
Jutri, nedelja 28. decembra
Tepežni dan, Zorica

GMOTA LAŽI

Z obrekovanjem in neresnico bi rada «Demokracija» omadeževala delo in uspehe Demokratične fronte Slovencev

Božična številka «Demokracije» se je to pot tako izkazala, da moramo vsem dopisnikom in šepetalcem tega lista prav iskreno čestitati. Na drugi strani te številke so se SDZ-ejevci v svojem besu proti DFS tako razbohotili, da so popolnoma pozabili na vsako razsodnost in se tako neumno nalagali — kakor bi pod božjim soncem ne bilo nobenega frontovca več. S posebnim bojnim vikom in krikom so se zagnali proti tov. Nanutu in njegovemu volilnemu shodu v Standrežu, kjer je v nabito polni dvorani govoril stotinam volivcev. Med to množico ljudi so bili tudi štirje liparji, in sicer domačin Jože Filej, Benedikt Lutman, kandidat njihove liste Doles in goriški odvetnik in sedaj profesor na strokovni šoli v Gorici, dr. Birsa.

Pa poglejmo, kaj piše «Demokracija» o tem volilnem zborovanju: «Najbolj je tajnik DFS, tov. Nanut Viljem divjal v Standrežu, kjer je volivcem, ki so se sestanka udeležili, nanizal cele kupe laži in se hvalisal, da je njegova komunistična DFS dosegla 1700 propustnic dvolastnikov za obdelovanje zemlje onstran meje. Pri tem se je drznil opozoriti, da so bile propustnice izdane pod slovesno obljubo, da vsi tisti, ki so propustnice dobili, ne bodo «blatili» Titove Jugoslavije».

Vse to je ogabna laž, ker tov. Nanut ni niti omenil dvolastniških propustnic, pač pa je povedal, da so se po zaslugi DFS rešila vsem slovenskim dvolastnikom in tudi Furlanom izpod Podturna davčna bremena za štiri leta nazaj od 100 odst. na 25 odst. Vsi prisotni dvolastniki smo o tem že vedeli, ker smo pred znižanjem teh davčnih bremen imeli sestanke s tov. Nanutom in prav tako vedo o tem tudi dvolastniki po drugih slovenskih vaseh. Pri tem moramo omeniti, da je bilo na teh predhodnih sestankih tudi nekaj vaših pristašev. Le vprašajte jih in takoj boste spoznali, kako velike in podle so vaše laži.

Prav tako velika laž je o vodovodu v Standrežu, češ da se je občinski svetovalec Bratuž brigal za vodovod v Standrežu, ne pa DFS. Gospodje okrog «Demokracije» in sam svetovalec Bratuž prav malo vedo o štandreškem vodovodu. Načrt je bil napravljen že davno pred letom 1927 in je imela občina Standrež že pripravljen denar za ta vodovod. Nakupila je celo cevi in potrebni material. Takrat se gospodu Bratužu še sanjalo ni o raznih svetovalskih činih, posebno pa ne o obrambi slovenstva na Goriškem, ker je imel v svoji kavarni dovolj posla, ko je zabranjeval klientom govoriti slovenski in so visele na njegovih stenah table z napisi «Qui si parla solamente italiano». Tudi danes mu še «iz navade» uide, da govori s slušnčadjo v kavarni italijanski.

Ko je šlo za priključitev občine Štandrež Gorici, je leta 1926 vpričo tedanjega župana Berčiča in karabinjerjev govoril proti priključitvi zbranim Štandrežcem pred občinskim poslopjem tov. Viljem Nanut. Za takrat je omenjal občinsko premoženje, vodovod in elektriko. Štandrež je bil priključen, vse občinsko premoženje pa preneseno na mestno občino. V podrobnosti se ne bomo spuščali. Z likvidnim občinskim denarjem je mestna občina sezidala današnji zelenjadni trg v Gorici (okrog 285.000 lir). Takoj l. 1948 po prihodu tov. Pavlina na občino smo začeli očitati po našem časopisju mestni občini zaradi zanemarjanja Standreža. Šele tov. Pavlin je dosegel, da se je vodovod podaljšal iz Rojc do konca vasi. G. Bratužu pa morda še danes ni znano, zakaj pravzaprav gre in da pravega vodovoda v Standrežu sploh še ni. Zato naj g. Bratuž pusti Standrež pri miru in bomo sami Standrešci s Pavlinom na čelu dosegli, kar še nismo.

Kar se tiče povezave, oz. skupnega nastopa pri volitvah, je izvršni odbor DFS poveril nalogo tov. Nanutu, naj stopi v stik s SDZ. Ko je ta stopil do dr. Sfiligoja, je ta povezavo odklonil. Čemu torej te laži o pismenih izjavah itd. Kjer ni dobre volje, tam se ne doseže ničesar. DFS je pa pokazala v tem oziru vso svojo dobro voljo. Z lažjo se ne boste oprali.

Nadaljnje laži «Demokracije» so naslednje: «Toda ko je Nanut končal, sta kandidat lipove vejice dr. Birsa in njen pobornik v Standrežu g. Filej prosila za besedo. Tu je Nanut osupnil. Sprva ni hotel dovoliti, dal jo je šele po dolgem, pomembnem posvetovanju s Stanovnikovo in ostalo družbo».

Ko je tov. Nanut končal svoj govor, je stopil z odra in tedaj je predsednik krajevnega odbora Anton Makuc pozval prisotne, ako hoče še kdo govoriti ali ugovarjati. Ko se je oglasil dr. Birsa, so se vsi prisotni uprli in prav tov. Nanutu se ima dr. Birsa zahvaliti, da je preprečil, da niso njega in njegove druščine pometali iz dvorane. In dr. Birsa je dobil besedo in je približno tako-le povedal: «S tov. Viljemom sva bila že od nekdaj dobra prijatelja in tudi njegov govor je bil lep in na mestu». Nato je kazal na naše narodne velikane, katerih slike so visele v dvorani in poudarjal, da so bili to narodni očetje, ki so vodili narod in ga učili. Zakaj bi Slovenci ne šli povezani skupno na volitve? Takrat pa je nastal v dvorani trušč, padali so medklici, da je bila ravno to želja DFS, ki pa jo je SDZ odbila.

Dr. Birsa se je še na kratko izgovarjal, da on o tem ničesar ne ve in da mu o tem ni nihče poročal. S tem je tudi končal svojo obrambo. Niti Filej niti kdo drugi od SDZ ni več odprl ust. Doles pa je že pred tem izginil iz dvorane.

To je bilo tisto pobijanje točke za točko dr. Birse ter Fileja in nič drugega. «Demokracija» pa laže, kot se le lagati da.

Tudi ni bilo nobenega ustrahovanja zaradi dvolastniških izkaznic, ker o teh sploh govora ni bilo. Zato je tudi ta debela izmišljena laž «Demokracije».

Pri prihodnjih volitvah bo prav zaradi teh debelih laži izginilo v Standrežu lipi še tistih 187 glasov, — svojim kandidatom pa je «Demokracija» pripravila pri ljudstvu lepo pot in zaupanje. Standrež pa je glasoval za DFS — bilo jih je 414, nič več, nič manj. Prav tako so glasovale Podgora, Pevma, Oslavija in Št. Maver.

Ob koncu vprašamo še g. odv. Birsa, če je vse res tako, kakor smo napisali in ali se ne sramuje, da je okrog njegove doprsne slike v božični številki «Demokracije» napisanih toliko laži in potvorb, kakršnih zmorejo napisati samo ljudje pri «Demokraciji». Vemo pa samo eno in ta se je še vedno obnesla: «Laž ima kratke noge».

Več štandreških volivcev DFS

Provokatorja Milocchi in Patessi pred ljubljanskim sodiščem

DOBERDOB, 26. — Vest o bližnjem ljubljanskem procesu proti fašističnima banditoma Milocchiju in Patessiju je povzročila med našim ljudstvom veliko zadovoljstvo. Nič ni bolj pravičnega kot to, da se takim ljudem odmeri za njihovo ravnanje kriminalno politično značaja kar najstrožja pravična kazen.

Takoj po njunem «junaškem» dejanju in njuni aretaciji je med našimi ljudmi pričela krožiti vest o protislovenskem delovanju enega izmed teh fašističnih provokatorjev, ki mu pravijo Pino Cerin.

Ta mož je namreč nekega letošnjega dne prišel v Doberdob in v neki gostilni pil z doberdobskim delavcem, ki dela v tržiški tovarni. Pod večer pa sta jo oba skupaj mahnila v Tržič z namenom, da bi tudi tamkaj še kaj popila. Na glavnem tržiškem trgu pa je Pino Cerin doberdobskega slovenskega delavca brcnil v zadnjo plat in mu rekel, naj gre tja, od koder je prišel. To je napravil samo zato, ker je bil omenjeni delavec Slovenec.

Takim patentiranim fašističnim razbojnikom je treba enkrat za vedno stopiti za vrat, da bodo prenehali s svojim blatenjem jugoslovanskih vojakov. Ako je Milocchiju svojčas uspelo ubiti jugoslovanskega častnika, se jima je naklep o ugrabitvi jugoslovanskega obmejnega stražarja izjalovil.

Ljubljanski proces proti Milocchiju in Patessiju bo najboljši odgovor šovinistično-fašističnim provokacijam, ki prihajajo iz raznih ukazovalnih rimskih uradnih krogov ali iz kominformistične italijanske agenture, ki je v tržiških tovarnah organizirala nič manj kot protestna zborovanja proti aretacijam italijanskih državljanov s strani jugoslovanskih titofašističnih oblasti», na katerih je kominformistični sindikalni voditelj Bergamas zastopal «načelno stališče za takojšnjo vrnitev ugrabljencev».

Delavci, ki so poslušali njegove besede, so ostali z odprtimi usti.

Niso pričakovali, da bo njihov sindikalni voditelj zagovarjal dva taka fašista. Zato pa bodo toliko bolj zadovoljni, ko bodo izvedeli za pravično kazen nad človekoma, katera so poznali kot izrazita italijanska fašista in protidelavska elementa.

STEVERJAN V BRDIH

KNJIŽNA RAZSTAVA V GORICI

Goriška je imela številne slovenske knjige in časopise

toda italijanski šovinisti niso na razstavi dali slovenski tiskani besedi najmanjšega prostora

GORICA, 24. — Že nekaj dni imajo Goričani priliko ogledati si razstavo knjige, ki je odprta vsak dan v prostorih Zveze italijanske mladine v Ulici Diaz. Razstavo so pripravile državna in občinske knjižnice na pobudo ministrskega sveta in ministrtva za javno vzgojo v Rimu.

Cilj razstave je bil prikazati Goričanom prdvsem lepe primere knjig iz najstarejših dob od XV. stol. pa do danes, ki so se ohranile v goriških knjižnicah, tako državni v Ul. Mameli, kot v občinskih, poleg tega pa tudi najstarejše časopise, ki so se tiskali v Gorici tja do I. svetovne vojne. Ravno tako so našli svoje mesto na razstavi številni zemljevidi še iz časa Marije Terezije in grbi raznih plemeniških družin na Goriškem pred prihodom Italije v naše kraje.

Lepa zamisel, saj imamo v Gorici le malo prilike, da obiščemo kako dobro slikarsko ali drugo razstavo. Toda organizatorji navedene razstave seveda niso pozabili, da je vzvišen poklic mesta Gorice biti «braniteljica italijanstva» na vzhodnih mejah Italije. To je videti tudi v dvorani na napisu, ki pravi, da je razstava pregled italijanske misli čez stoletja. Slovenski obiskovalci, med njimi tudi goriški srednješolci v skupinah, ki so si prišli ogledat razstavo, se sprašujejo kaj nismo v Gorici imeli tiskane slovenske besede do danes? Uslužbenci državne knjižnice, ki stoje ob razstavljenih delih vam zatrjujejo, da je to apolitična razstava in da so seveda mislili tudi na Slovence. Toda kaj pa je najti slovenskega tam? Dve pesmici neznanega pesnika pisani v bohoričici iz leta 1779, katere je ta poklonil grofu Kobencolnu s Proseka med ostalimi pesmimi v raznih jezikih, ki so jih pisali vdani občani svojemu fevdalcu. Toda kje so slovenski časopisi, ki se nahajajo zbrani po letnikih v državni knjižici v Ulici Mameli? Uslužbenec vam bo odgovoril, da so razstavljeni le časopisi do 1914. leta Toda kdaj so imeli goriški Slovenci več tiskane besede, oziroma časopisov kot v letih pred I. svetovno vojno? Vsi starejši Goričani se spominjajo goriškega slovenskega glasila «Soča», ki je začel izhajati že februarja 1871. leta in je izhajal vse do začetka prve svetovne vojne, torej do datuma, za katerega so se odločili organizatorji razstave goriških časopisov. Tudi o časopisih kot so bili «Gorica», «Goriška straža» in «Novi list» ni niti sledu. Z zadnjima dvema, ki ju je fašizem zaplenil, bi predstavniki nove Republike lahko dokazali dobro voljo do slovenskega naroda in s tem vsaj moralno nekoliko popravili krivice Slovencem na Primorskem. Toda ne, v svoji šovinistični gonji proti vsemu, kar je slovenskega, niso ostali samo pri razstavi italijanske tiskane besede, temveč so iz nje našli odlomek, ki dokazuje, da so bili njihovi šovinistični izbruhi v preteklosti popolnoma slični današnjim. V časopisu «Freccia» iz leta 1885 najde obiskovalec odprto stran tega časopisa iz l. oktobra 1885, v kateri je uvodni članek namenjen diskusiji o tem, ali naj se Ločnik imenuje Ločnik ali Luccinico. Pisec članka «Pippo» namreč napada tamkajšnjega slovenskega dušnega pastirja, ces da imenuje «Luccinico» s slovenskim imenom, saj vendar pristno je Luccinico, kar zveni jasno in lepo brez vsakih kljukic nad črkami. Gospodu pa svetuje, naj se raje posveti branju latinskih tekstov, kot pa «raznim Vodnikom in slični robiš». Kakšen vtis naj odnese slovenski človek iz take «kulturne» razstave, posebno pa še naši srednješolci! Naj bivši župan Bernardis še vnaprej trdi, da so slovenski občinski svetniki tisti, ki podpihujejo slovensko prebivalstvo proti oblastem! Dosedanji postopki oblasti in nastopi najbolj zagrizenih šovinistov so dokazali, da prav njim ni do tega, da bi oba naroda, ki živita na tem ozemlju, živela v slogi in dobrih odnošajih. To prav dobro dokazuje tudi sedanja razstava knjige v Gorici, kjer ni bilo mesta za slovensko tiskano besedo, čeprav je bila Gorica vse do fašizma kulturno središče vseh Slovencev na Goriškem, Vipavskem, na Krasu in drugod.

ZSPD V GORICI
PRIREDI
V SREDO 31. T. M.
OB 20.30 URI
V PROSVETNI DVORANI NA KORZU VERDI
(bivša Mladika)

SILVESTROVANJE

Igral bo prvovrsten orkester. Na sporedu je šaljiva pošta, izvolitev novoletne kraljice, žrebanje darila opolnoči in druga presenečenja. Deloval bo dobro založen buffet.

Vstop samo z vabilom, ki ga lahko dvignete na sedežu ZSPD v Ul. Ascoli 1/I. Tam lahko tudi rezervirate prostore pri mizah in si naročite mrzlo zakusko za polnoč. Ples bo trajal do jutra.

Vabila so zaradi žrebanja darila numerirana in je njihovo število omejeno. Zato jih dvignite pravočasno.

SLOVENCI
kupite namizni ali stenski beležni koledar, ki ga je izdala Dijaška Matica.

Filatelisti pozor!

Pripravljalni odbor za ustanovitev filatelističnega kluba bo od nedelje, 4. januarja 1953 dalje, prirejal redne nedeljske sejme za mlade filateliste, na katerih si bodo lahko izmenjavali znamke in to v dveh skupinah: prva od 10 do 14 let in druga od 14 do 18 let.

Sejmi bodo v prostorih SHPZ v Ul. Roma 15/II vsako nedeljo od 9. do 11.30 ure.

Vabimo vse starejše filateliste, da se sejma udeležijo, da s svojo izkušnjo pripomorejo k najboljšemu uspehu sejma.

ADRIA EXPRES

ADEX IZLETI

5. IN 6. JANUARJA 1953
DVODNEVNI IZLET V
ILIRSKO BISTRICO
PIVKO

10. IN 11. JANUARJA 1953
ENOINPOLDNEVNI IZLET V
BRANIK
DOLKBERG

11. JANUARJA 1953
ENODNEVNI IZLET V
DUTOVLJE

Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5-b - tel. 29243.

26. t. m. je preminul

Alojz Kralj

Pogreb pokojnika bo 27. t. m. ob 15. uri iz Trebč št. 29.

Zalujoči: žena, sin, nečaki in snaha.

Župan v občini Foljan-Redipulja ponovno demokristjan Rizzieri

REDIPULJE, 26. — V torek zvečer se je zbral k občinski seji novoizvoljeni občinski svet za občino Foljan-Redipulje. To je bila prva javna seja občinskega odbora izvoljenega na letošnjih občinskih volitvah. Večino tvorijo demokristjani, ostali pa so socialkomunisti. Za župana je bil ponovno izvoljen demokristjan Ahil Rizzieri, ki je bil tudi zadnja štiri leta župan te občine.

NOVI FILMI

Charles Chaplin.

Luči z odra

Dokončan v zelo kratkem času, četudi so priprave zanj trajale skoraj tri leta, je to enainosedemdesti film Charlija Chaplina. Začetek njegove umetniške poti sega daleč nazaj v dobo nemega filma. Iz te dobe imamo namreč njegova «Pasje življenje» in «Charlot vojak», ki že naznanjata globoko človeško vsebino poznejših filmov. L. 1920. in pozneje se rodijo njegovi «The kid», «Pay day»; l. 1925. pa znani «The gold rush», ki ga lahko štejemo za prvi tragikomičen Chaplinov film. L. 1931. režira in igra «City Lights», l. 1936. «Modern Times», l. 1940. «The great Dictator», l. 1947. «Monsieur Verdoux». Letos pa je dovršil svoje zadnje delo «Luči z odra», katerega imamo priliko videti te dni v naših kino dvoranah.

Mislimo, da se še o nobenem filmu ni toliko-govorilo in pisalo, kakor prav o tem in tudi Chaplin je bil povsod deležen, razen v ZDA, takih sprejemov kot malokdo.

Film nam pripoveduje o komiku, ki je že zapustil oder, ker se je zavedel, da s svojo umetnostjo ne more več povzročiti smeha v gledalcih. Brez zaposlitve in in brez denarja se udaja pijači in živi iz dneva v dan. Ko se nekoč vrača domov, začuti na stopnicah vonj po plinu. Vdere v sobo, iz katere prihaja plin in najde v njej mlado sostanovalko Terry, ki nezavestna leži na postelji. Uspe mu, da jo reši. Terry je sita življenja. Bolezen ji je omrtvila noge in ne more več nadaljevati svoje umetniške poti kot plesalka. Komik Kalver jo zdravi, jo prepričuje, vrača ji vero v življenje in naposled mu uspe, da jo reši bolezni. Ona nadaljuje s plesom ter ima velik uspeh. Kalver pa propada, občinstvo ga ne mara več in dvorane, kjer nastopa, se praznijo. Terry čuti do Kalvera toliko hvaležnosti in morda tudi usmiljenja, da zamenja ti dve čustvi z ljubeznijo in ga hoče poročiti. Komik, ki pa dobro razume ta čustva, izgine. Po dolgem času ga Terry zopet najde, ko kot potujoči umetnik igra v neki kavarni. Pripravi mu veliko poslovilno predstavo, kjer veliki komik preseže samega sebe in zopet vzbudi v gledalcih tisti smeh in tisto navdušenje kot nekdaj. Ob koncu predstave pa ga moči zapustijo, njegovo staro srce ne zdrži več ter umre na odru, na tistem odru, za katerega je vedno živel in kateremu je vse žrtvoval. Umre kot nekoč Molière, ko sledi svojemu notranjemu glasu, ki mu ne da miru.

«Ko se postaramo», pravi Chaplin v filmu, «pridobimo večji čut ponosa in ne moremo več smešiti človeka». In res, v vsem filmu imamo pred seboj človeka, ki nam včasih res vzbuja smeh, ne izgubi pa nikjer svojega človeškega dostojanstva. Prihajaja nam naproti, kot nekoč Charlot, ponavlja iste njegove kretnje, njegov obraz pa je resen in otožen, četudi se mu ustnice smejejo. Tudi ko je vinjen, ne izgine to dostojanstvo.

Chaplin nam v tem filmu podaja vse trde izkušnje njegove dolge umetniške poti. Ravno zaradi teh izkušenj nam more prikazati lepoto in vrednost življenja, ki ne konča nikdar, a se samo spreminja. Terry je on sam, ki zopet zaživi in se zopet ves preda umetnosti. V Terry je prelil svoje lastne moči in z njo on živi naprej. «Umrl in živel sem tolikokrat že» pravi ob koncu, «sedaj umrem še enkrat». Ona mora sedaj živeti zanj in s vojim plesom oznanjati življenje, ki ne izgine nikdar.

Terry pa smo morda tudi mi vsi. Terry je ves današnji svet, ki ne more najti svoje prave poti in ne veruje več v življenje kot v največji dar. Besede, ki so namenjene Terry, so namenjene nam vsem. S svojim filmom nam hoče Chaplin zopet vliti vero v življenje in v ljudi. Zakaj Kalver kljubuje vsem nezgodam in ga tudi starost ne more uničiti? Veruje v življenje in v človeka in ve, da so krog njega drugi ljudje, katerim lahko podari to vero in na katere se lahko zanese. Ve, da on nizadnji in da bodo drugi za njim prejeli v roke plamenico življenja in je ne izpustili nikdar.

Tako globoki vsebini filma je mogel biti kos le izkušen režiser in igralec kot je Chaplin. Ni čuda, če ga imenujejo danes za največjega poeta filma. Poleg tako velikega igralca, bi človek mislil, da bo Claire Bloom (Terry) skoraj neznatna, a tudi ona tako dobro odigra svojo vlogo, da mu je skoraj enaka. Film je poln prizorov z odrskega življenja, najbolj pa nas prevzamejo kominični vložki starega Kalvera in balet v drugem delu filma, v katerem nastopa kot popolna Terryna dvojnica Melissa Hayden.

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Mečana v občini Št. Peter Slovenov

Naša vas šteje 9 družin in stoji na hribu Sv. Kocijana. Kot je znano, je bila med zadnjo vojno popolnoma požgana, ker so naši ljudje dajali zatočišče partizanom. Po končani vojski smo si z veliko težavo postavili s pomočjo UNRRE spet svoje domove. Čeprav imamo streho nad sabo, živimo danes težko, ker ni poti, ki bi vodila v našo vas. Čedadska cementarna ima blizu naše vasi kamnolom, pot pa so tako zasuli s kamenjem, da moramo hoditi mi po drugi, ki je zelo tesna, tako da z vozom ne moremo priti do vasi in moramo vse prenašati na hrbtu.

Da je tako, so največ krivi prejšnji občinski možje, ki se niso pri oblasteh dovolj potegovali, da bi zgradili cesto. Občina je vedela, da bo stara cesta podrta, ko je čedadska cementarna dobila dovoljenje, da lomi v bližini kamenje. Prav imajo ljudje, da se pritožujejo, saj bi občina lahko zahtevala cesto, preden je dala dovoljenje čedadski cementarni.

Tamorjan

Ilida Spekonja, stara komaj 13 mesecev, se je v trenutku, ko ni njena mati gledala nanjo, približala loncu vrelega mleka in ga prevrnila nase. Takoj so jo prepeljali v čedadsko bolnišnico, kjer bo ozdravela v 15 dneh, če ne bodo nastopile komplikacije.

Brdo

Občinska uprava v Brdu je do sedaj vodila pravilno finančno politiko. Toda kakor je videti, je sedaj spremenila način dela. Za zakol goveje živine zahteva dvojno takso. Poleg tega je zvišala tudi davek na potrošnjo vina, ki ga proizvajajo v tej občini. Govora je tudi o zvišanju nekaterih družinskih taks, da bi tudi na ta način dvignili dohodke občine.

Dobra uprava zahteva precej dohodkov, če hoče kriti vse izdatke. S tem se strinjamo. Priznati je tudi treba, da niso bile do sedaj dajatve prebivalstva zelo visoke. Toda preden zvišamo davke, moramo stvar dobro pretehtati. Davek na zakol goveje živine lahko samo pripravi kmete, da ne bodo več gojili živine. To je še bolj resno, če pomislimo, da so začeli v občini zopet rediti prašiče z ostanki mleka (sirotko). Tudi trošarina na vino ni upravičena, če pomislimo, da je dosedanja trošarina že dovolj visoka. O upravnem in gospodarskem položaju občine Brdo bomo v kratkem obširneje pisali.

Ažla

V Nadiški dolini je bila leta 1886 velika povodenj, ki se je stari ljudje še vedno spominjajo. Pri križišču blizu Ažle je še sedaj opaziti vdrto zemljišče, kjer se stekata potoka Rbeč in Košica. Leta 1886 sta ta dva potoka prestopila bregove ter popolnoma poplavila polja. Od takrat je tam zemlja nerodovitna.

Že takrat je vlada zelo malo pomagala kmetom, kakor se je godilo tudi lani ko je ljudstvo utrpelo veliko škodo zaradi snega. Lani je namreč vlada priskočila na pomoč le v znesku 5 odst. celotne škode. Če primerjamo te odstotke s pomočjo poplavljenim Polesinam, tedaj vidimo, da se vrši tudi tukaj diskriminacija. Vse to se dogaja, ker imajo beneške Slovence za manj vredno ljudstvo, ti težko situacijo številnih brezposelnih v naši občini.

Obnovitev obrtniških dovoljenj

GORICA, 26. — Zveza obrtnikov za goriško pokrajino obvešča svoje včlanjene tvrdke, naj do 31. decembra t. l. obnovijo naslednja obrtniška dovoljenja, in sicer:

mehanične delavnice s popravilom koles, motorjev in avtomobilov; obrati z vozili na posodo, tudi brez voznika; posojevalci in parkerji koles in motorjev; popravljalne ur. Interesenti naj vložijo prošnje na kolkovanem papirju za 24 lir skupaj s starimi obrtnicami na goriški kvesturi. Posebno takso pa naj plačajo na registralnem uradu.

Trčenje dveh avtomobilov

GORICA, 26. — Danes popoldne sta se zaletela dva avtomobila v Gosposki ulici, in sicer «Lancia» 5513 iz Gorice in «Lancia Aprilia» 4389. Šunek ni bil zelo močan, in je poškodovana le «Aprilia».

Nesreča na cesti Tržič Gorica

TRŽIČ, 26. — V ponedeljek ponoči so pripeljali na kirurški oddelek tržiške bolnice 42-letnega Alojza Frandolinija iz Doberdoba. Frandolini je s svojim motorjem na cesti Tržič-Gorica tik pred Redipuljo zadel v tricikel, ki je prihajal iz nasprotne smeri. Zaradi močnih svetilk tricikla, ga Frandolin sploh ni opazil in se je z vso silo zaletel vanj. Prišlo je do močnega sunka, ki je nesrečnega motorista vrgel v obcestni kamen tako močno, da je Frandolini obležal. Zdravnik, ki ga je v bolnici pregledal, je ugotovil prestres možganov in ni dal še dokončne izjave zaradi hudega stanja nesrečnega motorista

Božična obdaritev otrok

GORICA, 26. — Na predbožični dan so goriške oblasti in druge organizacije obdarovale otroke goriške občine. V sredo dopoldne je goriški šolski patronat obdaril predvsem šolske otroke, cerimoniji so prisostvovali tudi predstavniki oblasti. Popoldne so dobili darila otroci invalidov in pohabljenih iz dveh svetovnih vojn. Na občini so sprejeli prav tako popoldne otroke uslužbencev in jim razdelili pripravljena darila.

Tri nezgode na delu

GORICA, 26. — Kar tri nesreče na delu so se pripetile ravno pred prazniki. Prva nesreča je doletela delavko podgorske predilnice Lucijo Branda iz Krmina. Ko je hitela po hodniku, je nesrečnici spodrsnilo; da ne bi padla, je lovila oporo in slučajno prijela za stroj, ki ji je zgrabil prst. V bolnici so ugotovili rano na prstu. Branda bo ozdravela v enem tednu.

Druga nesreča je zadela zidarja Antona Ciglio iz Steverjana, ko je obmetaval z apnom nove hiše. Apno mu je prišlo v oko, zato je moral v bolnišnico na očesni oddelek, kjer se bo moral zdraviti vsaj deset dni.

Pri delu v tovarni Safog se je udaril v roko delavec Roman Oraini iz Gorice, ko je delal pri stroju. Poškodba je lažjega značaja.

KINO

VERDI, 16.30: «Oči brez smeha», J. Jones in L. Olivier.

VITTORIA, 17: «Luči z odra». C. Chaplin in C. Bloom.

CENTRALE, 17: «Luči z odra». C. Chaplin in C. Bloom.

MODERNO, 17: «Rdeča luna». M. Frau.

Seja pokrajinskega goriškega sveta

GORICA, 26. — Danes, 27. decembra bo v dvorani Trgovinske zbornice seja pokrajinskega goriškega sveta. Po dnevnem redu bo najprej na vrsti čitanje zapisnika o prejšnji seji pokrajinskega sveta in sporočilo o sklepih, ki jih je pokrajinski odbor sprejel na podlagi zakona štev. 1168 od 19. oktobra 1951.

Najvažnejša točka sedanjega zasedanja bo razpravljanje o pokrajinskem proračunu za finančno leto 1953.

Poleg tega bodo imenovali svojega predstavnika pri goriški hranilnici, ter razpravljali glede morebitnega preimenovanja kraja «Kopriva pri Krminu» v «Kopriva v Furlaniji».

Davčni seznami na vpogled

GORICA, 26. — Goriško županstvo sporoča, da bo pet zaporednih dni, in sicer od 27. do 31. decembra na vpogled na občinskem protokolnem uradu (soba št. 17) 28 davčnih dodatnih seznanom druge vrste na stavbišča; davčni seznam industrije, trgovine in obrti; poseben seznam dohodninskega davka (ricchezza mobile C 2); dopolnilni seznam na dohodke; vzvratni dopolnilni seznam; posebni davek na vojne dobičke; izredni davek na kontingentni dobiček; prispevek na farmacije in izreden davek na dohodke zasebnih podjetij in podjetij brez delničarjev.

Interesenti si lahko ogledajo omenjene sezname v dopoldanskih uradnih urah.

Poziv meščanom za pomoč brezposelnim

Občinski odbor za zimsko pomoč v Gorici je sklenil na svoji zadnji seji da bo 27. december dan, ko bodo po vseh javnih lokalih pobirali prispevke za brezposelne v Gorici. Na vseh avtobusih, v trgovinah, javnih lokalih in kinematografih bodo delili med prebivalstvo odrezke, za katere bodo naprošeni darovali zneske po lastni želji za pomoč brezposelnim. Odbor za zimsko pomoč naproša meščane, naj ne oklonijo ponujenih odrezkov in naj z majhno vsoto pomagajo olajšati težko situacijo številnih brezposelnih v naši občini.

SPORTNE VESTI

JUVENTINA - SPILIMBERGO jutri v Sovodnjah

Kaj je z Juventino? Smo skoraj na polovici prvenstva, pa je še vedno na zadnjem mestu v lestvici, z eno dobljeno tekmo, tremi izenačenimi in kar šestimi porazi. Ima torej samo pet točk, Sacilese pa, ki je prva v lestvici, ima kar petnajst točk. Po prvih neuspehih smo mislili, da si bodo juventinci opomogli, a to naše upanje se ni uresničilo. Poraz je sledil porazu in zadnje mesto v lestvici je ostalo za štandreško moštvo. Res je da se igralci vznemirijo zaradi slabega sojenja, kot preteklo nedeljo v Romansu ali pa da izgubijo voljo do igre, ko je nasprotnik v premoči, toda to bi se ne smelo več zgoditi. Igralci ne smejo izgubiti ravnotežja, čeprav so v slabšem položaju kot nasprotnik. Igralci in trener se morajo torej potruditi, da bodo dosegli v prihodnjih tekmah čimveč uspehov, sicer jih čaka pot navzdol v prvenstvo prve lige.

Upajmo torej, da bo z novim letom zavel nov veter tudi za našo nogometno ekipo.

Jutri bo Juventina igrala ob 14.30 na sovodenjskem igrišču proti ekipi iz Spilimberga, ki je precej nevarna, saj je preteklo nedeljo izenačila s San Gottardom, ki je ena najmočnejših ekip prvenstva. Gostje so pet tekem zmagali eno izenačili in štiri izgubili.

Lestvica je po desetem kolu naslednja: 15 točk ima Sacilese, 14 jih imajo Zagraj, Čedad in San Gottardo, 12 točk imata Slovrenc in Itala, 11 jih ima Spilimbergo, Latisana jih ima 10, Tolmeč 9, Moša, Krmin in Romans jim imajo osem, Cordenons in Sanvitese sedem, Casarsa šest, Juventina pet.

Ostale jutrišnje tekme so: Sanvitese - Romans; Slovrenc - Sacilese; Krmin - Moša; San Gottardo - Cedad; Itala - Cordenons; Casarsa - Latisana; Tolmezzo - Zagraj.

Prvenstvo druge lige

Za rezervno ekipo Juventine se tekmovanje razvija v boljših pogojih kot za prvo moštvo. Obe odigrani tekmi sta se končali z izenačenjem. V tem moštvu igrajo številni mladi igralci, ki si šele utrjujejo kosti, igrajo pa tudi nekateri starejši, ki so svojčas že igrali v prvi ekipi. Upajmo, da se bo ta, do sedaj neomadeževana pot mladih juventincev nadaljevala tudi v še dolgem nadaljevanju prvenstva. Jutri, v petem kolu prvenstva bodo juventinci igrali v Moši proti tamkajšnjemu rezervnemu moštvu. Tekma bo kot običajno ob 14.30.

Ostale tekme prvenstva so: v Tržiču: Juventus - Fiamma; v Gorici: Podgora - Krmin B in Edera - Pro Gorizia; v Romansu: Romans B - Itala B; počiva Marianese.

Slikarska razstava umetnika JOZETA CESARJA je odprta vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 18. ure v prostorih Zveze slovenskih prosvetnih društev v Gorici, Ul. Ascoli 1/I.

Čitatelji in naročniki!

Uprava „PRIMORSKEGA DNEVNIKA" je sklenila darovati tistemu, ki postane nov naročnik pred 1. januarjem 53, ali kdor poravna celoletno naročnino za l. 1953, v znesku L 3200.- vnaprej pred 31. januarjem 53, eno naslednjih knjig:

1. *SLOVENSKE NARODNE PRAVLJICE*
2. France Bevk: *IZBRANI SPISI*, I. del
3. Jože Pahor: *BODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI*
4. Fran Šijanec: *ALBERT SIRK*
5. Feigel-Nanut: *BENEŠKA SLOVENIJA*.

Gornji pogoji veljajo samo za naročnike na STO in v Italiji.

Uprava „PRIMORSKEGA DNEVNIKA"

«ADRIA - EXPRESS» ORGANIZIRA

ZIMOVANJE

na Bledu, Pokljuki, v Bohinju, Planici in Kranjski gori

Lepi smučarski tereni — vzpenjača — drsanje na ledu. Hoteli in domovi

Informacije pri «Adria - Express», Ul. F. Severo 5-b tel. 29243.

Katherine Mansfield:

SLUŽKINJA

(IZ STARIH ČASOV)

Enajst. Na vrata je potrkalo.

... Upam, da ne motim, gospa. Pa vendar niste že spali, ali pa? Pravkar sem dala svoji gospodinji čaja; ostalo ga je ravno za čedno skodelico; mislila sem, morda bi...

... Če, ne, nikakor gospa. Čaj skuham vedno na koncu, ko sem že vse drugo opravila. Ona ga spije po molitvah v postelji, da se segreje. Ko poklekne, pristavim kotliček in mu rečem: «Tako, in zdaj mi ne hiti preveč s svojo molitvijo!» Toda vedno že vre, ko je gospodinja zmolila šele polovico. Veste, gospa, toliko ljudi poznamo in za vse se je moja gospodinja navadila moliti — za vsakega posebej. Njih imena ima zapisana v rdeči knjižici. Bože moj! kadarkoli nas obišče kakšen nov človek in mi potem reče, «Ellen, daj mi rdečo knjižico!» sem besna, res. «Spet eden,» pomislim, «ki jo bo zadreval ob vsakem vremenu pokonci.» In še blazine noče imeti, veste, gospa: kleči kar na trdi preprogi. Včasih me je grozansko vznemirjalo, ko sem jo morala takole gledati, poznala kakor sem jo. Poizkusila sem jo tedaj prelisičiti in sem ji razprostrla po tleh pernico. Toda ko sem to storila — oh, kako me je pogledala — sveta je bila, gospa. «Je naš Gospod imel pernico, Ellen? je rekla. Toda — takrat sem bila mlajša — kar imelo me je, da bi rekla: «Ne, a naš Gospod niso bili vaših let in niso vedeli kaj se pravi imeti vaše trganje v križu.» Brezbožno — kaj? Ampak ona je predobra, veste, gospa. Ko sem ji pravkar pobrala lasnice in jo gledala — videla kako leži vznak z rokami na odeji in z glavico na blazini — tako lepa — nisem mogla odgnati misli: «Zdaj ste prav taka, kakršna je bila vaša draga mati, ko sem jo spravila v posteljo.»

... Samo zadnje leto, gospa. Samo potem, ko je postala — no — nekoliko slaba, kakor bi se moglo reči. Seveda, nevarna ni bila nikoli; bila je najmlajša stara gospa. Ko pa jo je prijelo, je bilo — vedno je mislila, da je nekaj izgubila. Ni mogla ne sedeti, ni se mogla ustaliti, ves božji dan je hodila gor in dol, povsod si jo srečal — na stopnicah, na hodniku, ko je šla v kuhinjo. Pogledala vas je in rekla — prav kakor otrok: «Zgubila sem, zgubila sem ga.» «Pojdite, sem rekla, pojdite, pasiansa vam položim.» Ona pa me je zgrabila za roko — meni je imela najrajši — in za šepetala: «Najdi mi, Ellen, najdi mi!» Žalostno — ali ne?

... Ne, nikoli si ni opomogla, gospa. Na koncu je imela napad. Zadnje besede, ki jih je izrekla so bile — zelo, zelo počasi: «Poglej — Poglej v...» In potem je bilo po njej.

... Ne, gospa. Ne bi mogla reči. Toda vidite, tako je. Nikogar nisem imela razen svoje gospodinje. Mama mi je umrla za jetiko, ko mi je bilo štiri leta in živela sem pri svojem starem očetu, ki je imel frizerijo. Po navadi sem vse dni preždela v trgovinici pod mizo, kjer sem česala lase svoje lutke, mislim zato, ker sem videla delati dedkove pomočnice. Vedno so bile zelo ljubeznive z mano. Navadile so se, da so mi delale majhne perike, v vseh barvah, po zadnji modi, vse tako kakor treba. Po ves dan sem čepela tam, tiho kot miška — stranke nikoli niso vedele zame. Samo kdaj pa kdaj sem pokukala izpod namiznega prta.

... Nekega dne pa so mi prišle v roke škarje in — bi verjeli, gospa? odstrigla sem si vse lase, odstrigla, da sem bila kot majhna opica. Stari oče je bil besen! Prijel je za klešče — tega ne bom nikoli pozabila, me zgrabil za roke in mi v nje priprl prste. «To te bo izučilo!» je rekel. Grozovito je bolelo. Še danes se mi pozna.

... No veste, gospa, tako zelo je bil ponosen na moje lase. Preden so prišle stranke me je posadil na pult in mi napravil prekrasno pričesko. Velike mehke kodre, ki so se valili z vrha glave. Spominjam se, da so pomočnice stale okoli naju, jaz pa sem svečano držala peni v roki, ki mi ga je dedek dal držati, dokler je delal... Kasneje je peni vedno vzel nazaj. Ubogi dedek! Divji je bil, ker sem napravila tako strašilo iz sebe. Bala sem se ga. Veste, kaj sem storila, gospa? Pobegnila sem. Res, kar okoli oglov ven in noter, ne vem kako daleč sem tekla. Bože moj, to sem vam morala biti grozna na pogled, z roko zavito v krpo in s štrlečimi lasmi!

... Ne, gospa, dedek tega nikoli ni prebolel. Po tem me ni mogel več gledati. Saj še kosila ni mogel snesti, če sem bila pri mizi. In tako me je vzela teta. Bila je pohabljena, trgovka s pohištvom. Majčkena! ... Odleglo ji je, ko sem srečala svojo gospodinjo...

... Ne kdo ve kako, gospa. Trinajst sem jih izpolnila. Ne spominjam se, da bi karkoli čutila — no — otrok pač, boste rekli. Vidite, bila je moja uniforma in to in ono. Moja gospodinja me je že od vsega početka vtaknila v ovratničke in naročnike.

Oh da — enkrat je bilo lepo. Tako zabavno je bilo! Pri moji gospodinji sta bili dve njeni nečakinji — v Sheldomu smo bili takrat — in na vasi je bil semenj.

«Zdaj, Ellen», je rekla, «popelješ mladi gospodični jahat osličke.» In šle smo; bili sta dva majhna svečana srčka; vsako sem držala za eno roko. Ko pa smo prišle do osličkov sta se zbali stopiti bliže! Tako smo samo stale in gledale. Kako čedni so bili tisti oslički! Prvič, da sem jih videla razprežene — se pravi tako za veselje. Bili so krasno srebrno sivi z rdečimi sedli in modrimi uzdami, in z zvončki, ki so jim zvončkljali ob ušesih. In čisto velike deklice, celo starejše od mene, so jih jahale in se smejale. Pa ne tako navadno, ne mislim tako, gospa, prav uživale so.. Ne vem kaj je bilo, morda kako je tista majcena nožica stopala ali pa oči, tako mile — ali mehka ušesa — rada bi bila sedla na osla bolj kot karkoli drugega na svetu.

... Seveda nisem mogla. Imela sem moji dve mali gospodični. In kako bi tudi bilo, če bi čepela na njem jaz, v svoji uniformi? Ampak ves dan so bili osli — so mi hodili osli po glavi. Cutila sem, da bom počila, če ne bom komu povedala; in komu naj bi povedala? Komaj sem šla v posteljo — spala sem v spalnici gospe Jamesove, ki je bila tisti čas naša kuharica — brž ko je luč ugasnila, že so bili tam moji oslički in so zvončkljali okoli mene s čednimi nožicami in žalostnimi očmi... Res, gospa, verjemite, dolgo sem čakala in se delala kakor da spim, potem pa sem nenadoma sedla in tako glasno, kolikor je bilo mogoče, zakričala: «Rada bi šla na osličku! Tako rada bi jahala na osličku!» Veste, morala sem povedati, pa sem mislila, da se mi ne bodo smejali, če bodo vedeli, da samo sanjam. Zvito, ali ne? Cesa se pač neumni otrok ne domisli!

Ne, gospa, nikoli. Seveda sem na to nekaj časa mislila. Pa že ni smelo biti. Majhno cvetličarno je imel ravno pod cesto nasproti hiše, kjer smo stanovali. Zabavno, ne? In jaz, ko sem tako na rože! Mnogo gostov smo imeli tiste čase in bila sem v njegovi prodajalni več kot doma, kakor se reče. In s Harryjem (Harry mu je bilo ime) sva se prepirala, kako naj bodo šopki sestavljeni — tako se je začelo. Cvetice! ne bi verjeli gospa, kakšne rože mi je prinašal. Seveda sva govorila o tem, da se poročiva; stanovala bi nad trgovinico in vse je bilo že na tem; morala sem urejati izložbo ...Oh, kako lepo sem jo napravila tisto soboto! Ne zares, seveda, gospa, samo v mislih, kakor bi se reklo. In za božič... z božičnim drevescem in vse tako — in za veliko noč s sijajno zvezdo iz samih narcis v sredini. Obesila sem — pa, dovolj je tega. Napočil je torej dan, ko je prišel pome, da greva izbirat pohištvo. Je mogoče tak dan pozabiti? Bil je četrtek. Moja gospodinja se tisto popoldne ni počutila najboljše. Rekla ni seveda ničesar; nikoli ni rekla. Toda vedela sem, ker se je zavijala in me spraševala, če je mrzlo — in ker je njen nosek imel ščinkavca. Nisem je rada pustila same; vedela sem, da me bo ves čas skrbelo. Naposled sem jo vprašala, če naj stvar raje odložim. «Oh, ne, Ellen» je rekla, «ne skrbi zame. Ne smeš razočarati svojega fanta.» Tako ljubeznivo, veste, gospa, nikoli ni mislila nase. Se teže mi je bilo. Rada bi bila vedela... Tedaj ji je padel na tla žepni robček in ona se je hotela skloniti, da bi ga pobrala — nekaj, česar ni še nikoli storila. «Kaj pa delate!» sem zakričala in stekla, da bi jo ustavila. «No», je rekla smehljale, veste, gospa, «moram se začeti vaditi.» Oh, vse kar sem mogla storiti, da ne bi bila planila v jok je bilo, da sem stopila k čistilni mizi in se jela delati kakor da drgnem srebro, nisem se pa mogla vzdržati, da je ne bi vprašala, če bi raje vlačila.. da se ne poročim. «Ne, Ellen», je rekla — prav s takim glasom, gospa, kakor zdaj jaz — «Ne Ellen, za vse na svetu!» Ko pa je to govorila, gospa, — sem jo jaz gledala v ogledalu; ona seveda ni mogla videti, da jo vidim — položila je svojo roko na srce, ravno tako kakor je delala njena ljuba mati, in dvignila oči... Oh, gospa!

Ko je Harry prišel, sem imela pripravljena že vsa njegova pisma, prstan in majhno zaponko, ki mi jo je bil dal, bil je srebrn ptič z verižico v ključnčku, na koncu verižice pa je bilo srce z bodalom. Prav čedno! Odprla sem mu vrata. Nisem mu pustila do besede. «Na,» sem rekla, «kar nazaj jih vzemi», sem rekla, «vsega je konec. Ne bom se poročila s tabo,» sem rekla, «ne morem zapustiti svoje gospodinje. «Prebledel je — tako je bil bel kakor kaka ženska! Morala sem zaloputniti vrata; stala sem za njimi in se tresla, dokler nisem vedela, da je odšel. Ko sem odprla vrata, verjemite ali ne, gospa — mož je šel! Stekla sem na cesto kar taka kot sem bila v predpasniku in copatah; stala sredi ulice... in strmela. Ljudje, ki so me videli, so se mi morali smejati...

...Sveta nebesa! Kaj je to? Ura bije! In jaz vas zadržujem, da ne morete spati! Oh, gospa, zakaj me niste prekinili? ...Vam smem podviti noge? Svoji gospodinji vsak večer prav tako podvijem noge. Ona pa reče: «Lahko noč, Ellen. Spi dobro in zbudi se zgodaj.» Ne vem, kaj bi bilo, če tega ne bi rekla!

...Bože moj! včasih premišljujem... kaj bi storila, če bi... Pa saj razmišljanje ni za nič dobro — ali ne, gospa? Razmišljanje ne pomaga. Ne da bi jaz pogosto razmišljala. Če pa le pričnem, se močno dregnem: «No, Ellen, že spet. Ti neumno dekle! Če ne moreš najti nič boljšega od razmišljanja!»...

ŽELEZARNA ILVA

BURMA pod upravo socialistov

Nekoč, ko smo živeli v usodnem prepričanju, da je SZ v resnici še vedno socialistična dežela, in to prva na svetu, je pripadalo častno drugo mesto Jugoslaviji. Ko pa se je pred štirimi leti prav po zaslugi svobodoljubnega jugoslovanskega ljudstva razgrnila pred očmi vsega sveta velika skrivnost sovjetskega «socializma», se je tudi ta vrstni red nekoliko spremenil. Danes je namreč Jugoslavija tista, ki koraka prva nasproti cilju in idealom, za katere vemo, da so bili sen najboljših in najplemenitejših ljudi vseh časov. Na častno drugo mesto pa se je pomaknila doslej skoraj neznana azijska dežela — Burma. Danes sta Jugoslavija in Burma edini deželi, ki se v njih ustvarja nova socialistična družba, kjer resnično izhaja vsa oblast iz najširših plasti delovnega ljudstva, kjer so vsi ukrepi državnih, političnih in drugih ustanov samo izraz njegove volje.

Kot si je nemogoče predstavljati kakršenkoli uspeh jugoslovanskega osvobodilnega gibanja in že sam njegov začetek ter obstoj brez vodilne vloge takratne KPJ, tako si je nemogoče zamisliti tudi osvoboditev Burme izpod oblasti zahodnih in japonskih imperialistov ter njeno današnjo pot v socializem, brez odločujoče vloge politične partije z jasno začrtanim minimalnim ter maksimalnim političnim programom partije, ki bi razpolagala z dovoljnim številom ljudstvu zvestih kadrov, prežetih ljubezni do svoje zemlje in pripravljenih žrtvovati vse za njeno svobodo. Pri tem mislimo na socialistično partijo Burme, edino med vsemi azijskimi socialističnimi partijami, ki je danes v svoji deželi na oblasti.

Kakor vse revolucionarne partije, se je tudi ona porodila iz odpora proti nasilju in krivici, in sicer 1930. leta, ko so tlačeni burmanski kmetje dvignili upor proti veleposestnikom, oderuhom, inozemskim tvrdkam ter britanski kolonialni upravi. Upor je bil zatrt, toda njegovi sadovi niso bili uničeni. Iz krvi padlih je vzklilo Mladinsko gibanje, ki se je v organizirani obliki javljalo pretežno med dijaštvom, njegovo osnovo pa so tvorili v prvi vrsti kmetje in delavstvo. Vodili so ga Takin Nua, Takin Maja in Aung San pod gesli: «Izženimo Britance», «Borimo se za kmeta», «Borimo se za delavca»; prvič v zgodovini Burme so se kmetje organizirali v svojih kmečkih zvezah in delavci v sindikatih.

Pripadniki tega gibanja so povečini bili marksisti, ki so si svoje politično ter svetovnonazorno obzorje širili v številnih krožkih, ki so se tačas vsepovsod ustanavljali. Tudi današnji voditelji burmanske socialistične partije so izšli iz te šole.

Ko je izbruhnila vojna je Mladinsko gibanje odločilo, da začno burmanski rodoljubi s pomočjo Japoncev — ki jim sicer niso preveč zaupali — borbo proti Angležem, v katerih so videli še vedno svojega največjega sovražnika. Po izgonu Britancev so se jim vsedli za vrat Japonci in tako so Burmanci samo zamenjali enega okupatorja za drugega.

Mladinsko gibanje, ki je spremenilo po izgonu Britancev naziv in se odslej imenovalo Ljudska revolucionarna partija, je po daljši pripravi začelo z borbo proti novemu okupatorju. Vojaško jedro odporniškega gibanja so sestavljali pripadniki bivše «Vojske za obrambo Burme», polvojaške prostovoljske organizacije, ki jo je ustanovila partija še leta 1939. in ki se je s prihodom Japoncev spremenila v legalno stalno armado.

Po končani drugi svetovni vojni, ko so se Angleži hoteli znova zasidrati v Burmi, so v Fronti nastale precejšnje razpoke. Za ta nesoglasja so bili predvsem krivi «komunisti», ki so se kapitulantsko postavljali na stališče brezpogojnega sodelovanja z Angleži, s čimer se Ljudska revolucionarna partija ni mogla strinjati. pač pa je postavljala zahtevo, da se nadaljuje z borbo, čim bi se Angleži samo trenutek pomišljali, ali naj Burmancem priznajo njihovo nacionalno neodvisnost. «Komunisti» so zatem ustanovili svojo lastno partijo, s čimer so prekršili predhodni sporazum ter potisnili Fronto v nevarno krizo. Istočasno se je Ljudska revolucionarna partija preimenovala v Socialistično partijo Burme. «Komunisti» so bili, čim je postalo očitno njihovo sodelovanje z angleškimi oblastmi, izključeni iz Fronte. V njej so ostali samo še socialisti, Ljudska prostovoljska organizacija (sestavljali so jo demobilizirani borci Aung Sanove vojske, ki se je na zahtevo Angležev morala skrčiti od 30.000 na 3.000 mož) in posamezni rodoljubi.

Zaradi tega precej oslabljena Enotna fronta je bila pod Aung Sanovim vodstvom prisiljena začeti z Angleži pogajanja, pri čemer ji je uspelo izsiliti iz njih priznanje neodvisnosti Burme. Za predsednika vlade je bil imenovan general Aung San. Kmalu zatem pa je bil na pobudo nekaj bivših angleških oficirjev nanj izvršen atentat, pri katerem je bil ubit. Se pred tem so se «komunisti» — prejkone po nalogu, ki so ga prejeli z Moskve — spremenili iz legalne opozicionalne skupine v ilegalno protidržavno organizacijo, ki je začela z nekakšno gverilsko borbo v namenu, da bi zrušila obstoječo burmansko vlado.

Socialistična partija Burme upravlja danes svojo deželo s pomočjo ter v imenu Enotne fronte, ki ji načeluje predsednik vlade Takin Nu. On sicer ni član partije, vendar njen simpatizer in predan stvari socializma.

Člani socialistične partije Burme so obvezno tudi člani Fronte in imajo vodilno vlogo v vseh množičnih organizacijah. Kolikšno moč predstavljajo burmanski socialisti je razvidno že iz tega, da pride na vsakih deset ustanovnih članov Enotne fronte sedem socialistov. Med 60 člani vrhovnega sveta, to je najvišjega organa Fronte, jih je 45, ki so člani socialistične partije, od 21 članov izvršnega odbora pa jih je 14, ki so socialisti. Nad 75 odstotkov individualnih članov in približno isti odstotek članov priključenih množičnih organizacij, so prav tako člani socialistične partije. V sedanji vladi, ki jo sestavlja 22 ljudi, je 12 socialistov in 5 simpatizerjev; od 190 poslancev fronte, jih je nad 70 odstotkov, ki so socialisti.

Merilo pri sprejemanju v članstvo socialistične partije je zelo strogo. Niso redki primeri, da pretečejo po dve leti in več, preden nekega kandidata potrdijo za člana. Vsega skupaj šteje danes socialistična partija Burme okrog 1500 članov in približno 20.000 kandidatov. Njena organizacijska struktura je osnovana na sistemu celic. Program partije, ki ga ona izvaja predvsem s pomočjo Fronte, je izgraditev socializma skladno s specifičnimi pogoji Burme. Dosledno se postavlja proti vsakršni obliki kapitalizma in kominformovskega sistema. Nujno potrebo vidi v načrtnem gospodarstvu, poteguje se za gospodarsko in politično demokracijo, za osvoboditev Azije, za miroljubno sodelovanje med vsemi deželami na osnovi načel in stremljenj Organizacije združenih narodov. Mišljenja je tudi da so štiri najvažnejše naloge, ki jih morajo burmanski socialisti trenutno rešiti, naslednje: demokratizacija državne uprave in vzpostavitev volilne oblasti v vseh upravnih enotah; izvedba agrarne reforme, ker je 95 odst. prebivalstva kmetov brez zemlje; nacionalizacija ključne industrije kot tudi sredstev za javno porabo (kar je v glavnem že izvršeno), krepitev rasne enotnosti, odnosno nacionalne solidarnosti.

Nasproti burmanskim socialistom stoji precej močna opozicionalna skupina, ki jo predstavlja Burmanska delavska in kmečka stranka. Na zadnjih volitvah je dobila osem mandatov. Sem spadajo še tako imenovani neodvisni z 20 mandati. Vendar pa imajo burmanski socialisti za svojega edinega in res nevarnega sovražnika tako imenovane komuniste, ki niso seveda nič drugega kot kremeljski agenti, njihov edini cilj pa je, da bi odpravili sedanje stanje v Burmi. Zakaj, je vsakomur jasno, ki se je v štirih letih, in še posebno v zadnjem času, naučil spoznati izredno nevarne ter skrajno imperialistične aspiracije Sovjetske zveze v odnosu do majhnih narodov. Vendar se Burma, dokler ji stoji na čelu tako prekaljena ter v neštetih bitkah za svobodo svojega ljudstva tako preizkušena partija kot je to burmanska socialistična partija, nima kaj bati. Za njo stoji danes vse ljudstvo, ki je do konca odločeno braniti svojo srečo in neodvisnost.

Rešilne akcije s helikopterji

se sijajno obnesejo v vojni in miru

V naši dobi, ko si letalci prizadevajo leteti z nadvzočno brzino, se morda čudno zdi, da odlikujejo počasne helikopterje. Vendar se je to letalo mnogokrat obneslo, ko je obalna straža reševala brodolomce, kajti edino helikopter se lahko navpično dviga in spušča, in se z lahkoto obrača na vse strani. Helikopterji so se obnesli zlasti na Koreji, kjer so desettisoče hudo ranjenih borcev Združenih narodov prevažali z bojišča.

Vrhovni poveljnik zavezniških oboroženih sil v Evropi, general Matthew B. Ridgway, ki je še pred kratkim bil na čelu obrambnih čet Združenih narodov na Daljnem vzhodu, je takole razložil velike zasluge, ki so žele v Združenih državah tako veliko priznanje:

«Ni lahko našteti številnih borcev Združenih narodov, ki se morajo zahvaliti pogumnim in viteškim posadkam helikopterjev, da so ostali živi. Helikopterji so se na Koreji obnesli kot letala, na katera se lahko zanesemo. Naši letalci so z največjim pogumom neštetokrat kljub najhujšemu sovražnikovemu zapornemu ognju s helikopterji prevažali kopne, mornariške in letalske oborožene oddelke in mornariške strelce globoko v sovražnikovo zaledje, kjer so reševali in rešili naše letalce in čete, ki jih je odrezal na svojih pohodih sovražnik, ali naše ranjence, ki so tam obležali brez pomoči, in jih v eni ali dveh urah spravili v vojne bolnišnice. Vsi ti se morajo zahvaliti predvsem junaškim letalcem in helikopterjem, če so danes še pri življenju. Zato so naši izkušeni tehnični izvedenci in junaški letalci, ki se stalno trudijo, da rešijo človeška življenja, zaslužili neomejeno priznanje in častno mesto.»

Ceravno so iznašli helikopter šele v novejši dobi, je njegova zamisel vendar že precej stara, pa se ni mogla dolgo ostvariti, ker tedaj še ni bilo primernega stroja za pogon. V devetnajstem stoletju je iznajditeljem skoraj uspelo, da poženejo helikopter s parnim strojem, toda šele proti koncu tridesetih let dvajsetega stoletja so poskusi s helikopterji bolj napredovali: nemško podjetje Focke-Angelis je leta 1937 izdelalo helikopter, s katerim se je posrečilo leteti od Bremena do Berlina.

V Združenih državah se je delo za tehnično izpopolnitev helikopterja osredotočilo pri tehničnem konstruktorju Igorju Sikorskemu. Sikorski se je preselil iz Rusije v Združene države leta 1919. Leta 1908 je v svoji stari domovini izdelal helikopter, ki pa se ni nikdar dvignil od tal. V Združenih državah je bil med najboljšimi konstruktorji letal z nepremičnimi krili. Vendar ni opustil svoje zamisli helikopterja. Končno je leta 1939 izdelal letalo VS-300. Tedaj se mu je namreč posrečilo rešiti najtežji problem helikopterja, ki je bil v tem, da se je s krili vrtel tudi trup.

Helikopter Sikorskega je imel na repu še poseben propeler, ki se je vrtel v nasprotni smeri glavnega propelerja nad trupom in tako uravnaval smer letala. Kljub temu, da so izmislili razne načine za usmerjanje helikopterjev krmarijo helikopter načeloma vedno tako, da menjujejo kot ki ga tvorijo lopatice propelerja z vodoravno ravnjo, navzgor ali navzdol, nakar se letalo dviga ali spušča, oziroma leti ravno ali visi mirno v zraku, če propelerjeve lopatice krožijo v vodoravni legi.

Danes izdelujejo v Združenih državah take helikopterje razna podjetja. Za reševanje ranjencev uporabljajo na Koreji večinoma lahke helikopterje. Vsako teh letal ima ob straneh ravne plošče, na katere polagajo nosilnice z ranjenci. Sedaj izdelujejo tudi večje helikopterje za 10 do 20 oseb. V neki tovarni izdelujejo celo helikopterje za 35 oseb. Eno teh velikih letal je na Koreji izkrcalo na nekem vrhu v sovražnikovem zaledju 250 mornariških strelcev z vso opremo in ob drugi priliki prepeljalo na bojišče cel bataljon, to je 1.000 mornariških strelcev.

Toda največ koristijo in pomagajo helikopterji ranjenim borcem, ki krvavijo na korejskem bojišču in ki jih rešujejo in prepeljujejo v najkrajšem času v vojne bolnišnice, ne da bi jih tresla vozila na dolgi poti, med katero so često popolnoma izkrvaveli. Odkar rešujejo ranjence s helikopterji, se je zmanjšala umrljivost ranjencev Združenih narodov na Koreji na 25 od 1.000. V drugi svetovni vojni je umrlo od 1.000 ranjencev 45, v prvi pa celo 80.

Vsaka ambulantna kirurška vojna bolnica, v kateri operirajo ranjence s hudimi poškodbami na prsih, glavi in želodcu, razpolaga s skupino helikopterjev za reševanje ranjencev. Ambulantne kirurške bolnice so oddaljene od bojne črte le nekoliko minut leta.

Pri prevažanju ranjencev strogo pazijo na to, da jih ne pretresajo in premikajo brez potrebe. Prvo pomoč proži ranjencem zdravnik bojne pehotne edinice. Če so rane resne, kličejo vojno bolnišnico po telefonu ali radiu, nakar pošljejo takoj helikopter. Nekoliko minut za tem položijo ranjence v vojno sanitetno letalo. V vojni bolnici pa med tem vse pripravljajo za nove operacije.

Do 1. novembra 1951 je 12 letalcev z 12 helikopterji rešilo 4.326 hudo ranjenih borcev Združenih narodov.

Helikopterji za reševanje ranjencev so opremljeni s posebnimi napravami za transfuzijo krvi. V kabini sanitetnih helikopterjev so steklenice s krvno plazmo, ki jo odvajajo po ceveh, ki vodijo na obe strani letala, kjer ležijo na «terasah» ranjenci, ki jih pripravlja zdravnik za trasfuzijo krvi. Med vzletom uravnava dotok krvi z gumijastim gomoljem v steklenici letalec, ki tako prilagodi krvni pritisk spremenjeni višini in spremenjenemu zračnemu pritisku. Taka prva pomoč znatno zmanjšuje umrljivost ranjencev.

Vojna mornarica ima morda največ koristi od helikopterjev. Vse letalonosilke in bojne ladje imajo svoje helikopterje, ravno tako tudi mnoge križarke. Verjetno bodo tudi vse bolniške ladje dobile helikopterje.

Preden se je obnesel helikopter so se letalonosilke posluževale rušilcev za reševanje letalskih posadk, ki so padle v morje. Od leta 1950 zamenjujejo te rušilce helikopterji, ki jih sedaj bolj učinkovito uporabljajo za druge vojne namene. Helikopterji rešujejo seveda bolj uspešno življenje, ki so na morju v nevarnosti, kajti tudi najhitrejši rušilci so prepočasi prihiteli na kraj nesreče. Helikopter pa lahko v treh do štirih minutah potegne ponesrečence iz morja.

Poleg tega se poslužujejo vojne ladje tudi helikopterjev za uravnavanje streljanja ladijskih topov in za iskanje plavajočih min.

Med najuspešnejše reševalne akcije helikopterjev lahko štejemo reševanje posadke 11 mož siamske korvete «Prasae», ki se je med metežem potapljala. Helikopter ameriške vojne mornarice je vso posadko do zadnjega moža rešil neizogibne smrti.

Helikopter se je doslej obnesel predvsem v vojni, toda njegovo koristnost bomo lahko popolnoma spoznali šele tedaj, ko bo prišel čas trajnega miru. Reševanje poplavljencev je samo eden od mnogih primerov, v katerih so se helikopterji obnesli kot najkoristnejše in najprimernejše prevozno sredstvo.

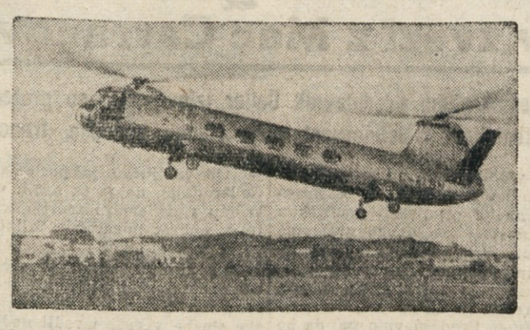

Najnovejši helikopter «Bristol 173» med poskusnimi poleti na letališču Filton v južni Angliji. Helikopter ima prostora za 12 potnikov, poleg pilota; ima dva motorja, ki se nahajata na obeh koncih letalskega trupa, pod propelerjema, ki se vrtita vsak v drugi smeri. Posebna sinkronična naprava jamči za enako hitrost obeh motorjev in omogoča tudi, da lahko deluje en sam motor, v primeru, če drugi odpove.

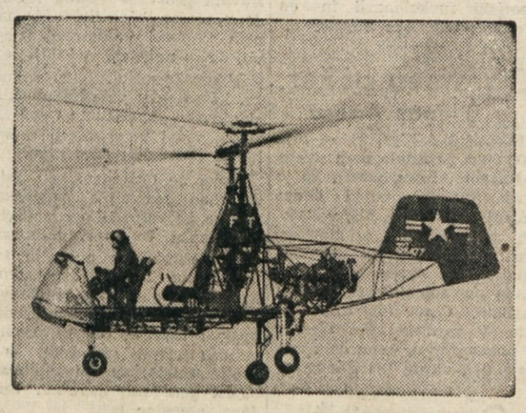

Botanični vrt „JULIJANA" v Trenti

Neprestano preobraževanje narave, ki je v borbi za vse tisto, kar nam je potrebno za življenje, nujno, je rodilo v človeku željo, da ohrani vsaj nekatere dele narave v prvotnem stanju in da zavaruje redke živali in rastline ter druge prirodne posebnosti. zato izdelajo danes v vseh kulturnih narodih zakone in odločbe, ki predpisujejo, kje in kako naj se narava zaščiti.

Slovenska zemlja je znana po svojevrstnem rastlinstvu. V naših Alpah, pa tudi drugod po naši domovini so se ohranili in dobro uspevajo nekateri rastlinski rodovi, ki žive ali le pri nas ali še redko kje drugod. Da so take rastline za botanično znanost prav posebnega pomena, je jasno; da so potrebne zakonske zaščite, pa je nujno.

Varstvo prirode pa se je moralo tudi pri nas razširiti na nekatere umetne nasade, ki bi utegnili brez zaščite propasti, kar bi bila velika škoda za znanost in turistiko. O enem takem umetnem nasadu bomo govorili tukaj.

Preden prideš po alpski avtomobilski cesti iz Kranjske gore v Trentski Log, te malo pred trentsko cerkvijo preseneti napis «Botanični vrt Julijana». Mnogo alpinistov in izletnikov pride tod mimo. Marsikateri se ne zmeni za napis, mnogi pa se ustavijo in vstopijo v alpski vrt. Vrt marsikoga razočara, da se hitro obrne in odide svojo pot, za drugega pa je razodetje, ki se mu vtisne za vedno v spomin. To je odvisno od tega, koliko ljubezni in razumevanja prirode je v obiskovalcu in koliko smisla ima za prirodoslovne znanstvene naprave, med katere spada tudi botanični vrt «Julijana».

Zgodovina «Julijane» je v najtesnejši zvezi z ljubeznijo do našega alpskega sveta in z zanimanjem za njegove posebnosti in redkosti. Znano je, da so bili med prvimi alpinisti in odkritelji alpske prirode prirodoslovci-botaniki Tudi ustanovitelja trentske «Julijane» Alberta Bois de Chesne (Boa d' Sen) je privedlo v Trento zanimanje za rastlinstvo. V njem, takrat še mladem dijaku, se je rodila želja, da bi pod visokimi vrhovi, ki obdajajo Trento, uredil botanični vrt, kjer bi gojil alpsko cvetje. V prijateljski družbi z velikim ljubiteljem in odkriteljem Julijskih Alp in alpinističnim pisateljem dr. Julijem Kugyjem se je ta želja še okrepila in slednjič čez štirideset let uresničila.

Albert Bois de Chesne, rojen 1871 v Trstu, ni opustil svoje mladostne ljubezni do rastlinstva, posebno alpskega. Dasi ni mogel ustreči želji svojega profesorja na gozdarski visoki šoli v Zuerichu, svetovno znanega botanika Schroeterja, naj se posveti samo študiju botanike, je vendar tudi pozneje nadaljeval svoje botanične ekskurzije in vnovič je zagorela po štiridesetih letih v njem želja, da bi zasadil botanični vrt v Trenti. Začel jo je uresničevati. Leta 1925 je kupil 2572 kub m veliko skalovito zemljišče na vznožju gore Kukle v Trenti. Zemljišče leži trideset metrov nad Sočo v nadmorski višini osem sto metrov

Že sama lega alpskega vrta «Julijane» nad šumečo mlado Sočo pod visokimi Julijci: Jalovcem, Travnikom, Mojstrovko, Prisankom in Razorjem je nadvse privlačna in kot nalašč ustvarjena za alpinet, kjer naj ljubeče in spretne roke goje rastje iz vseh predelov Julijskih Alp, dolinsko floro naših alpskih dolin, floro gozdnega pasu, ruševja in visokoplaninskega dela Julijskih Alp Res so našle tu svojo novo, sicer utesnjeno, a negovano domovino cvetke triglavskih strmin, kaninskih od sonca razbeljenih podov, strmih pobočij Jalovca in Prisanka ter gruščevitih plazov Skrlatice; tu je zastopana flora sočnih planinskih pašnikov pod Krnom, tu so redkosti Doline sedmih jezer. Tem domačinkam so se pridružile rastline Furlanskega hribovja in Kranjskih Predalp pa še nekaj gostij iz Zahodnih Alp, Pirenejev, Apeninov, Atlasa in Kavkaza.

Vsa rastlinska lepota Julijskih Alp je združena tu na majhnem prostoru umno zgrajenega planinskega vrta, ki se v čudovitem soglasju z bližnjo in daljnjo okolico vključuje v ta svet kot njegova miniaturna podoba. Kamor pogledaš, vidiš na stotine redkih alpskih cvetk v vseh barvnih odtenkih. Tu te pozdravlja s svojim temnomodrim cvetom eden najlepših okrasov južnih Apneniških Alp — Kluzijev svišč. Poleg njega njegovi najbližji sorodniki, modri, rumeni in vijoličasti encijani, med njimi posebnost Triglavskega pogorja, tako imenovani triglavski svišč, nežna cvetka, ki krasi s svojo modrino alpske trate okrog najvišjega orjaka med Julijci, ki se mu vzpne včasih skoraj do vrha. Pa proti drugim kar orjaški rumeni svišč, ki so ga po nekaterih predelih nabirali zdravilnih rastlin skoraj že popolnoma zatrli, dasi se je v obrambo pred svojimi sovražniki zaril s svojimi koreninami globoko v kamnita tla.

In številne zvončnice! V vseh odtenkih oblik in barv jih najdeš tu zastopane. Vabijo te, da si jih ogledaš. Če si kaj planinca, naletiš kmalu na ljubo znanko s skalnih sten in pobočij, kjer je, zasidrana v pičlo prst med krušljivim apnencem, nenavaden okras slovenskih Alp — to je znamenita Zoysova zvončnica, posebnost kranjskih, koroških in štajerskih gor. Nase opozarja že s svojo nenavadno obliko. Rastoč navidezno naravnost iz skale, razvije na kratkem steblu bledomodre cvete, ki so ob robu nekoliko izrezani in podrobno zadrgnjeni.

Pustimo nadaljnje naštevanje, saj tako ne moremo vsega našteti; to tudi ni naš namen. Z imeni nekaterih rastlin smo hoteli opozoriti na bogastvo trentskega botaničnega vrta, kjer se pod strokovnim vodstvom goje rastline, ki so posebnost naših Alp, med njimi prave botanične redkosti.

Tako je postal alpski vrt «Julijana» privlačnost tako za preprostega ljubitelja alpskega cvetja kot za prirodoslovca - znanstvenika. Ustanovitelj prijatelj dr. Julius Kugy se je rad mudil in po cele ure presedel za mizo na tako imenovanem Belvederu. V svoji knjigi «Die Julischen Alpen im Bilde» je o njem tako-le zapisal:

Za mene, ki poznam vsa klasična nahajališča triglavskega rastlinstva, je velik užitek hoditi po tem alpskem vrtu. Zdi se mi, kot da hodim še enkrat po zelenih upa polnih stezah svoje mladosti, kajti vse so poslale sem svoj najlepši nakit.

Čarobnih vrtov rojenic že zdavnaj ni več. Mrka pravljica o Zlatorogu nam pripoveduje, kako se je to zgodilo. A tu je nastal nov čaroben vrt v svetli sedanjosti. Njegov varuh ni več beli divji kozel z zlatimi rogovi, njegovi varuhi in množitelji so ljudje, močni in plemeniti, z jasnim ciljem pred seboj. Ljubezen do stvari, dobra volja, delo in znanje delajo v lepi soglasnosti. Nov motiv zveni v šumeči lepotni harmoniji Trente.

Čeprav je trentska «Julijana» velikega pomena za tujski promet in ne majhne vzgojne važnosti, je ta ustanova vendar predvsem znanstvena. Že ustanovitelj vrta Albert Bois de Chesne je postavil alpinet na znanstvene temelje. Sam odličen botanik s posebnim zanimanjem za rastlinsko biologijo in geografijo, se je pri osnovanju vrta obračal za nasvete na znane botanike, teoretike in praktike, da je mogel urediti vrt tako, kot terja to botanična znanost.

Oglejmo si zdaj, kako je Bois de Chesne uredil svoj alpski vrt! Že izbira zemljišča, ležečega na skrajnem spodnjem primerno nagnjenem pobočju Kukle že blizu struge Soče, poraslega s smrekami, macesni, gabri in bukvami med skalami nekega davnega podora, je bila nadvse ugodna, saj nudijo taka tla alpskemu rastlinstvu tiste prirodne življenjske pogoje, ki ustrezajo njegovim biološkim zahtevam.

Na to zemljišče, ki ga je obdal z leseno ograjo, je ustanovitelj vrta napeljal v poseben rezervoar vodo od slapa bližnje stene K

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: Pretežno oblačno z nespremenjeno temperaturo. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 9.7; najnižja 8.6 stopinje.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 11.00: Iz opere v opero. — **Trs II.:** 18.15: Mussorgski: Slike z razstave. 22.00: Bizet: Simfonija v C-duru. — **Trst I.:** 14.00: Poje Toti Dal Monte. — **Slovenija:** 12.00: Opoldanski koncert. 17.00: Poje Ljubljanski komorni zbor. 18.15: Slovenska lahka orkestralna glasba.

PRESENEČENJE V PARIZU

BELGIJA-FRANCIJA 1:0

Z dobro igro so Belgijci, ki so še nedavno izgubili proti Angliji z 0:5, prisilili Francoze h kapitulaciji - Edini gol tekme je zabil Straetmans v 6. min. prvega polčasa

PARIZ, 26. — Belgijska nogometna reprezentanca je danes povsem nepričakovano premagala Francijo z 1:0. Tekma je bila na pariškem stadionu Colombes pred 40.000 gledalci. Izid tekme je toliko nepričakovan, ker je Francija pred kratkim premagala Zahodno Nemčijo, medtem ko je Belgija izgubila proti Angliji 0 : 5.

Edini gol dneva je zabil v 6. min. prvega polčasa Straetmans, leva zveza belgijske enajstorice. Francozi so večkrat ogrožali belgijska vrata, vendar so zaradi neodločnosti pri streljanju zapravili vse ugodne priložnosti. Francoski napadalci so poskušali preigrati nasprotnikovo obrambo in še vratarja, namesto da bi se prej odločili za udarec; belgijska obramba je bila vedno na mestu in razbila več lepih francoskih akcij.

Francozi so imeli prvi udarec na igrišču, ki je bilo precej spolzko; vreme je bilo sončno z nekaj vetra. Prvi so prešli v napad Francozi, vendar so Belgijci hitro prevzeli iniciativo in začeli že v prvih minutah oblegati nasprotna vrata. V šesti minuti je belgijski srednji krilec Carre podal z glavo levemu krilu Janssensu; ta je preigral nekaj nasprotnih igralcev, driblal branilca Gianessija in potem podal Straetmansu, ki je z dvanajstih metrov poslal neubranljivo v mrežo. Žoga je udarila ob vratnico in se od nje odbila v gol.

Francozi so začeli z visoko igro, ki pa je bolje odgovarjala višjim in težjim Belgijcem. Tudi ko se je Francija zdramila iz prvotne letargije, je belgijska obramba dobro čistila prostor pred svojim golom in ob vsaki napaki nasprotnika pošilja v ogenj svoj napad. Vendar se rezultat do konca ni spremenil.

Obe enajstorici sta igrali dobro, posebno pa Belgijci, ki so bili za marsikoga pravo odkritje. Belgijski levi krilec Van Der Aura je bil glavni začetnik kombinacij svojega napada. V obrambi je bil najboljši srednji krilec Carre, medtem ko so v napadu vsi igrali odlično, zlasti Janssens in Straetmans; edino Mermans je bil nekoliko prepočasen za hitro igro, ki so jo vsilili Francozi. V začetku drugega polčasa je francoski srednji napadalec Strappe dosegel gol, ki ga pa sodnik — Anglež Ellis, ki je sodil tudi nedeljsko tekmo med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo — ni priznal zaradi offsidea.

Angleško nogometno prvenstvo

LONDON, 26. — Rezultati današnjih tekem za angleško nogometno prvenstvo:

Aston Villa - Charlton 1-1; Derby - Portsmouth 3-0; Liverpool - Burnley 1-1;; Manchester United - Blackpool 2-1; Preston - Manchester City 6-2; Sheffield Wednesday - West Bromwich 4-5; Stoke - Chelsea 1-1, Wolverhampton - Sunderland 1-1.

Tenis
Italija - Filipini 1:1

MANILA, 26. — Prvi dan prijateljskega teniškega dvoboja Italija - Filipini se je končal neodločeno 1:1. Filipinski prvak Felicissimo Ampon je premagal Rolanda del Bella s 6:2, 3:6, 6:2, 10:8, Italijan Gardini pa Raymunda Deyra s 7:5, 8:6, 6:1.

Danska - Francija 2:0

PARIZ, 26. — V semifinalnem srečanju za pokal švedskega kralja Gustava sta danes nastopili Francija in Danska. Po prvih dveh igrah vodi Danska z 2:0. Ulrich (Danska) je premagal Francoza Molinarija s 6:2, 0:6, 7:5, 6:2, Kurt Nielsen pa Roberta Mailleta (Francija) z 2:6, 8:6, 4:6, 6:3, 6:4. Ulbrichova premoč nad Molinarijem ni izražena v rezultatu, ker je Danec namenoma zavlačeval igro, dokler se na igrišču ni pojavil Nielsen, ki je bil nekje zadržan. Ulbrich, ki je igral v veliki formi, je s tem preprečil, da bi Danska izgubila eno točko.

Italijansko moštvo za tekmo proti Švici

RIM, 26. — Postava italijanskega prvega moštva, ki bo v nedeljo nastopilo proti Švici, še ni uradno znana, vendar sodijo, da bo tehnični komisar Beretta sestavil naslednjo enajstorico: Moro; Bertuccelli, Corradi; Mari, Giovannini, Venturi; Boniperti, Vivolo, Lorenzi, Pandolfini, Frignani.

Igralci reprezentance A so so že zbrani v Palermu, medtem ko bodo igralci drugega moštva jutri odpotovali v Bellinzono.

Jugoslovanska moštva gostujejo v tujini

BEOGRAD, 26. — Osem jugoslovanskih nogometnih moštev gostuje za božič in novo leto v tujini. V današnjih tekmah je v Casablanci (Maroko) Zagreb premagal domače moštvo s 4:1. Zagrebški Dinamo je z 0:2 izgubil tekmo z nemškim klubom Schalke 04; tekma je veljala za Grashoppersov pokal. Subotiški Spartak je dosegel danes že drugo zmago v svojem gostovanju po Zahodni Nemčiji. V Muenchenu je premagal znani klub Bayern z 1:0.

CORTINA D'AMPEZZO, 26. V seleslalomu s Piè Rosà, s katerim se je uradno začela sezona smučarskih tekmovanj v Italiji, je zmagal olimpijec Albino Alevrà. Drugi je bil s precejšnjim zaostankom Ghedina, tretji Pompanin.

HAAG, 26. — Kolesarska dirka «Po Holandski» bo od 18. do 23. maja in ne od 17. do 23. avgusta, kot je bilo prvotno določeno. Mednarodna kolesarska zveza še ni odgovorila, če se strinja s to spremembo datuma.

Francoska smučarska zveza *je povabila skupino jugoslovanskih smučarskih skakalcev, naj se udeleži tekem v Franciji. Jugoslovanska smučarska zveza je sklenila poslati na te tekme same mlade skakalce; na pot bodo odšli Rogelj, Zalokar, Adlešič in Razboršek.*

***

V Planici se je začel *zvezni trening za najboljše jugoslovanske smučarske skakalce. Treninga se udeležuje petnajst najboljših skakalcev, med njimi Polda, Klančnik, Langus, Zidar, Rogelj in drugi. Tečaj vodi Karel Klančnik.*

Crvena zvezda - Reyer 43:42

BENETKE, 26. — Košarkarsko moštvo Crvene zvezde iz Beograda je danes premagalo beneški klub Reyer s 43:42 (28:24).

Rocky Marciano se ogleduje v zrcalu po zmagovitem dvoboju za svetovno prvenstvo z Walcottom.

ROCKY MARCIANO
proglašen za „boksarja leta"

Revija „Ring" je razvrstila najboljše svetovne boksarje - Randolph Turpin prvi kandidat za naslednika Raya Sugarja Robinsona

NEW YORK, 26. — Revija «Ring» je priglasila Rockyja Marciana svetovnega boksarskega prvaka težke kategorije, za «boksarja leta». Ta naslov so mu prisodili zaradi senzacionalne zmage nad J. J. Walcottom v borbi za svetovno prvenstvo in za štiri druge knock oute, ki jih je dosegel v letošnjem letu. Na drugem mestu je Kid Gavillan (Kuba), kategorija welter, slede pa Jimmy Caruthers (Avstralija) bantam, James Carter (New York) lahka kategorija, in Yoshio Shirai (Japonska) mušja kategorija.

Nat Fleischer, direktor revije, je tako razvrstil kandidate za naslov svetovnega prvaka v srednji kategoriji, ki je ostal nezaseden po umiku Raya Robinsona: 1. Randolph Turpin (Velika Britanija), 2. Carl Bobo Olson (Havaji), 3. Charles Humez (Francija), nadalje: Ernie Durando, Rocky Casellani, Lee Sala, Norman Hayes, Eugene Hairston, George Angelo, Mickey-Laurent (Francija).

Fleischer je tudi razvrstil kandidate za svetovno prvenstvo v bantam in mušji kategoriji, in sicer:

bantam: prvak Jimmy Caruthers (Avstralija), kandidati Vic Toweel (Južna Afrika), Maurice Sandeyron (Francija), Jean Snyders (Belgija);

mušja teža: prvak Yoshio Shirai (Japonska), kandidati Jake Tuli (Zahodna Afrika), Dado Marino (Havaji), Terry Allen (Velika Britanija).

Najboljše svetovne boksarje pa je Fleischer razvrstil tako (navajamo prvih pet):

težka kategorija: Rocky Marciano (prvak), Jersey Joe Walcott, Ezzard Charles, Rex Layne, Jimmy Divins (vsi ZDA):

poltežka: Archie Moore (prvak), Joey Maxim, Harold Johnson, Harry Matthews (vsi ZDA), Yolan Pompe (Trinidad):

srednja: (prvaka ni), Randolph Turpin, Carl Bobo Olson (Havaji), Charles Humez (Francija), Ernie Durando (ZDA);

welter: Kid Gavillan (prvak), Bobby Dykes, Johnny Bratton, Gil Tuner, Joe Niceli (vsi ZDA);

lahka: James Carter (prvak), Johnny Gonsalvez (ZDA), Lauro Salas (Mehika), George Araujo (ZDA), Arthur King (Kanada);

peresna: Sandy Saddler (prvak), Ray Famechon (Francija), Tommy Collins, Willie Pepp, Percy Basset (vsi ZDA);

bantam: Jimmy Caruthers (prvak), Vic Toweel (Južna Afrika), Maurice Sandeyron (Francija), Jean Sneyers (Belgija), Henry P. Gault (ZDA);

mušja: Yoshi Shirai (prvak), Jake Tuli (Zah. Afrika), Dado Marino (Havaji), Terry Allen (Anglija), Joe Cairney (Škotska).

Ob koncu še Fleischer ugotavlja, da je 16 srečanj za svetovno prvenstvo naredilo leto 1952 za «senzacionalno leto v zgodovini boksa» in obžaluje, da je letos 17 boksarjev izgubilo življenje na ringu ali umrlo zaradi poškodb, dobljenih med borbo.

Boks v Milanu

MILAN, 26. — Na tradicionalni svetoštefanski boksarski prireditvi v Milanu so bili doseženi naslednji rezultati:

bantam — D'Agata (Arezzo) je premagal D'Augusto iz Catanije po točkah v desetih rundah;

srednja kategorija — Festucci (Rim) je premagal Savoldiia (Grenoble) po točkah v desetih rundah;

težka kategorija — Vigna (Pavia) in Guerriero (Bolzano) sta boksala neodločeno v osmih rundah;

lahka kategorija — Rossellini (Livorno) je premagal Painiia (Milano) po točkah v osmih rundah Garbelli (Milano) je premagal Giordanello (Rim) po točkah v šestih rundah.

Pred boksarskim srečanjem Jugoslavija Italija

BEOGRAD, 26. — Jugoslovanska boksarska reprezentanca je pred težko preizkušnjo — 6. januarja bo v Bologni meddržavno srečanje z Italijo. Borbe bodo gotovo zanimive in ogorčene. Jugoslavija je v prvem srečanju, ki je bilo v Beogradu, zmagala, Italijani pa bodo gotovo hoteli opravičiti svoj sloves, na katerega mnogo dajo, da so najboljša evropska boksarska ekipa.

Jugoslovansko moštvo še ni dokončno določeno, vendar je na primer že gotovo, da bo v reprezentanci prvič nastopil 26-letni zagrebški dentist Jozić, ki je neznan v mednarodnem športu, čeprav nastopa že deset let.

Boksarski strokovnjaki sodijo, da spada jugoslovanska reprezentanca med najmočnejša amaterska moštva na svetu. To potrjuje tudi bilanca povojnih srečanj jugoslovanske boksarske reprezentance: v 64 srečanjih je dosegla 49 zmag, 3 neodločene rezultate in 12 porazov.

KINO
V TRSTU

Rossetti. 16.00: «Trinidad», Hita Hayworth, G. Ford.

Excelsior. 14.30: «Luči z odra», Charles Chaplin.

Nazionale. 15.45: «Missourski lovec», C. Gable, R. Montalban.

Fenice. 16.30: «Totò in žene.

Filodrammatico. 16.00: «Midva sama», W. Chiari, H. Remy.

Arcobaleno. 15.30: «Nočne lepotice», R. Clair, G. Lollobrigida.

Astra Rojan. 16.00: «Don Camillo» Fernandel.

Alabarda. 15.30: «Mala kneginja» Shirley Temple.

Ariston. 15.30: «Nancy gre v Rio» J. Powell, A. Sothern.

Armonia. 15.30: «Kocıss, indijanski junak», J. Chandler.

Aurora. 16.00: «Desetorica iz legije», B. Lancaster.

Garibaldi. 15.00: «Nevihta na Tibetu», Rex Reason.

Ideale. 16.00: «Cilj X», M. Stevens, D. Taylor.

Impero. 16.00: «Kraljeva želja», Franchot Tone.

Italia. 16.00: «Cirkuška sirena», E. Williams.

Viae. 16.00: «Jeff, uporniški šejk» Jeff Chandler.

Kino ob morju. 16.00: «Broadwayski ritmi», G. de Haven.

Moderno. 16.00: «Ob trčenju svetov».

Massimo. 16.00: «Pet revežev v avtomobilu», W. Chiari.

Savona. 15.00: «Dogodivščine kapitana Hornblowerja», G. Peck.

Secolo. 16.00: «Zeli me», G. Garson, R. Mitchum.

Ferroviario (S. Vito). 16.00: «Zdravnik in deklica», G. Ford.

Vittorio Veneto. 16.00: «Naval Mongolov», Ann Byth.

Azzurro. 16.00: «Raiska ptica», J. Chandler, D. Pacet.

Belvedere. 16.00: «Mama, ne poroči se», J. Mc Donald.

Marconi. 16.00: «Broadwayska uspavanka», D. Day.

Novo cine. 16.00: «Sinovi mušketirjev», C. Wilde.

Odeon. 15.30: «Pandora», Ava Gardner, J. Mason.

Radio. 16.00: «Ali veš, da maki...» A. M. Ferrero, C. Campanini.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254.6 m ali 1178 kc

SOBOTA, 27. decembra 1952

11.00 Iz opere v opero. 13.00 Lahka glasba. 19.30 Večerna poročila, igrajo zabavni ansambli. 20.50 Glasbeni intermezzo. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306.1 m ali 980 kc-sek

11.30 Zabavna glasba. 12.00 Obljube in dejstva. 12.15 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Mussorgski: Slike z razstave. 18.44 Vesela glasba. 19.00 Fogovor z ženo. 19.15 Pestra glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Pestra operetna glasba. 20.30 Sportna kronika. 20.40 Lahke melodije. 21.00 Malo za šalo — malo zares. 21.30 Priljubljene melodije. 22.00 Bizet: Simfonija v C duru. 22.30 Večerni ples. 23.15 Poročila.

TRST I.

11.30 Simfonična glasba. 14.00 Poje Toti Dal Monte. 14.15 O Chaplinovem filmu «Luči z odra» (Limelight), govori T. Kezich. 17.15 «Igre na gradu», igra v 3 dej. 21.30 Pol stoletja tržaških popevk.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Opoldanski koncert. 12.30 Poročila. 12.40 Od melodije do melodije. 14.00 Narodne pesmi pojo naši zbori in ansambli. 15.10 Iz opernega sveta. 17.00 Poje Ljubljanski komorni zbor. 17.40 Igrajo godbe na pihala. 18.15 Slovenska lahka orkestralna glasba. 19.40 Melodije in ritmi. 20.30 45 veselih minut. 21.15 Slovenski napevi. 22.00 Poročila. 22.35 Plesna glasba.

ZADNJA POROČILA

Nov angleški protest v zvezi z Mac Carranovim zakonom

Demokratični predstavnik Celler izjavlja, da so protesti drugih držav popolnoma utemeljeni - Solidarnost vseh članov posadke francoskega parnika «Liberté»

WASHINGTON, 26. — Angleško poslaništvo v Washingtonu je predložilo ameriškim oblastem še drugo protestno noto v zvezi z Mac Carranovim zakonom. Ameriška diplomacija je potrdila, da je noto prejela in da bo pozorno proučena. Predvidevajo pa, da bo odgovor enak kakor na prvo noto, da zakon namreč ne more biti spremenjen, četudi bodo skušali najti olajšave za ladje prijateljskih držav.

Funkcionarji ameriške vlade so pojasnili, da Mac Carranov zakon stvarno samo zaostruje že uveljavljeni zakon in da bodo tudi te zaostritve prišle v poštev šele postopno, ker prihaja letno v Ameriko okrog 300.000 tujih pomorščakov in ker je ne bo mogoče v kratkem času sestaviti popolnega arhiva vseh teh. Čim pa bo arhiv izpopolnjen, bo izdana «vrednim» pomorščakom osebna izkaznica, s katero bodo brez zamude časa in drugačnih motenj lahko stopili na kopno. Ta izkaznica bo imela dveletno veljavnost.

Tudi demokratični poslanec Emanuel Celler je napadel danes Mac Carranov zakon in zatrdil, da je sestavljen na način, ki dovoljuje fašistom in nacistom doseljevanje v ZDA. Poleg tega je poudaril, da so povsem na mestu protesti Anglije, Francije, Holandske, Svedske, Norveške in drugih držav. «Ameriški pomorski transporti,» je dejal poslanec, «bodo občutili negativne učinke tega zakona, ki prepoveduje vstop v ZDA komunistom, nikakor pa ne nacistom in fašistom.» Poslanec je izjavil, da ne more razumeti, zakaj Mac Carranov zakon favorizira v praksi pripadnike desničarskih totalitarnih strank, in je opozoril, da bo v zvezi s tem zakonom zopet prišlo do neznosnih rasističnih diskriminacij zlasti proti črncem z Jamajke in s področij Karibskega morja. Ob zaključku je poslanec Celler dejal, da je ta način v skladu s Hitlerjevo teorijo, ki je že enkrat povzročila toliko gorja in trpljenja.

Po primeru francoskega prekomornika «Liberté» so inšpektorji ameriške doseljeniške službe včeraj izvedli nadzorstvo nad šestimi tovornimi ladjami, ki so pristale v newyorškem pristanišču. Vsi mornarji teh ladij so dobili dovoljenje za izkrcanje.

Medtem se je zvedelo, da 271 mornarjev ladje «Liberté» ni preveč prizadela prepoved, da se ne smejo izkrcati. Skoraj vsi od 974 tovarišev, ki bi lahko zapustili ladjo, so v znak solidarnosti ostali na krovu. 300 od teh se je odreklo kroženju po mestu, v zameno pa so angažirali nekaj varietejskih igralcev, ki so s posebno predstavo zabavali posadko na krovu.

Incident v Berlinu

BERLIN, 26. — Danes je bilo objavljeno besedilo sovjetske protestne note, ki jo je včeraj vodja ruske kontrolne komisije v Berlinu general Dengin izročil francoskemu poveljniku v Berlinu generalu Carletu. Nota se nanaša na včerajšnji incident, ki se je primeril na meji med sovjetskim in francoskem področjem in pri katerem je izgubil življenje policist zapadnega Berlina.

Rusi opisujejo dogodek na način, ki je v popolnem nasprotju s podrobnostmi, ki jih navajajo zapadne oblasti. Po ugotovitvah sovjetskih oblasti so policisti zapadnega Berlina uprizorili oborožen napad na sovjetske obmejne stražarje. Zato zahteva sovjetska nota, naj zapadne oblasti kaznujejo odgovorne pri «premišljenem in pripravljenem napadu».

Kakor znano, zatrjujejo zapadnjaki, da so trije ruski vojaki za 100 m prekoračili mejo, da bi na francoskem področju ugrabili dve ženski in enega moškega. Policija je priskočila na pomoč, da bi preprečila ugrabitev, nakar so sovjetski vojaki pobegnili, med begom streljali in ubili policista, ki zapušča ženo in dva otroka. Poveljnik francoskega področja je že včeraj zahteval, naj kaznujejo odgovorne sovjetske vojake zaradi umora in naj izplačajo primerno odškodnino vdovi padlega policista.

Moskovske obtožbe zaradi Koreje

TOKIO, 26. — Angleške in ameriške vojne ladje tudi med božičnimi prazniki niso miro vale. Prav tako poročajo o dejavnosti angleških letal, ki so se dvignila z letalonosilke «Glory» in napadla na zapadni korejski obali nasprotniška skladišča, železniške postaje, železniški most in porušila železniški predor.

Radio Moskva je razširil poročilo iz Kesonga, v katerem je rečeno, da Američani «izročajo kitajske in korejske ujetnike Singmanu Riju». Po tem poročilu radia Moskve so Američani izročili Singmanu Riju že 38.000 vojnih ujetnikov pod pretvezo, da bodo osvobojeni v resnici, pa da so bili vključeni v južnokorejsko vojsko.

Radio Peking zatrjuje danes, da se bo Ljudska Kitajska borila na Koreji do zaključka nepristranskega miru». Radio Peking podaja v tej oddaji pregled položaja v letu 1952 in poudarja, da so severnokorejske sile povzročile v preteklem letu sovražniku izgube, ki presegajo 700.000 mož. Radio izjavlja da je Kitajska v letu 1953 «pripravljena po potrebi tudi s silo rešiti korejsko vprašanje».

Letalska nesreča terjala 23 življenj

Zaradi megle se je v bližini Teherana zrušilo potniško letalo

TEHERAN, 26. — Zaradi goste megle se je pri letališču v Teheranu včeraj zvečer zrušilo letalo družbe Iranian - Airways. Pri nesreči je izgubilo življenje 23 oseb, tri pa so bile hudo ranjene.

Zadnje vesti o nesreči pravijo, da je ostala izmed vseh potnikov na letalu pri življenju ena sama oseba. Ob 17,30, ko je letalo nameravalo pristati, je dobilo s kontrolnega letališča na teheranskem letališču ukaz, naj usmeri polet proti Ispahnu. Pilot pa je odgovoril, da nima dovolj bencina in da je prisiljen pristati na teheranskem letališču. Izpod ruševin letala so potegnili tri preživele osebe, toda dve od teh sta umrli nekaj ur po nesreči.

Seznam potnikov še ni bil objavljen, domneva pa se, da so bili med žrtvami tudi trije ameriški funkcionarji in en narednik ameriške vojske.

Ogromen požar v Buenos Airesu

BUENOS AIRES, 26. — Nad 2000 ljudi je ostalo brez strehe v Buenos Airesu, potem ko je ogromen požar uničil danes zjutraj 450 lesenih hiš, v katerih so prebivale v glavnem družine delavcev in težakov. Ljudje brez strehe so bili začasno nastanjeni v železniških vagonih. Človeških žrtev ni bilo. V začetku tega meseca je požar prav v temu delu mesta uničil okrog 100 stanovanj.

Osem mrtvih zaradi eksplozije

TOKIO, 26. — Zaradi silovite eksplozije v Nagoji je izgubilo življenje 8 oseb. Vse kaže, da je eksplozija nastala v skladišču fotografskega materiala. Pretekli ponedeljek je ravno na tem kraju eksplozija v tovarni amonijakovih sulfatov povzročila smrt 16 oseb, 213 pa jih je bilo ranjenih.

Nad 200 mrtvih na praznike v ZDA

CHICAGO, 26. — Na božični dan je bilo v ZDA 168 mrtvih, od teh 142 pri cestnih nesrečah, 11 v drugih nesrečah, 5 pa jih je izgubilo življenje pri požarih.

Zadnje vesti pa pravijo, da je bilo med božičnimi prazniki nad 200 mrtvih in da je od teh 178 oseb izgubilo življenje pri cestnih nesrečah.

O sporazumu glede Sudana

KAIRO, 26. — Posebni predstavnik generala Nagiba v Sudanu, major Salah Salen, je na neki tiskovni konferenci izjavil, da so nekateri voditelji republikansko-socialistične stranke, ki so se v začetku upirali egiptovsko-sudanskemu sporazumu, sedaj pripravljeni sodelovati z drugimi strankami.

Major je med drugim dejal, da bodo prihodnje sudanske volitve bojkotirale vse politične stranke, če bo Anglija zavrnila egiptovsko noto, ki se nanaša na kairski sporazum. Končno je dodal, da predstavljajo angleška zatrjevanja, na podlagi katerih, naj bi prebivalstvo južnih sudanskih pokrajin želelo, da bi obdržal oblast generalni guverner Sudana, navadne laži.

TOKIO, 26. — Na Južni Koreji se je vojaško letalo ob pristanku na letališču zadelo ob letalo vrste C-47, na katerem so bili številni ranjenci. Nesreča je zahtevala 13 žrtev, med temi je 9 vojakov in 4 grški častniki.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

170

Prevedel prof. dr. Fr. Pradač

«Ta prekleta lampa, ta u naša smrt,» je tarnal Sam. «Pazite, kua delate, gspud, sej gre ceu curek luči naraunast u okn zadnje sobe.»

«Moj Bog!» se je prestrašil gospod Pickwick, obrnivši se hitro vstran. «Tega nisem hotel.»

«Zdej pa spet na hiša zraun, gspud,» je svaril Sam.

«Moj Bog!» je vzkliknil gospod Pickwick in se spet obrnil.

«Zdej pa spet na hlev in oni uja mislel, de guri,» je konstatiral Sam. «Zaprite tu, gspud, al na morte?»

«To je najčudovitejša svetilka, kar sem jih kdaj videl v življenju,» je tarnal gospod Pickwick, ves zmeden od posledic, ki jih je nehote povzročil. «Se nikoli nisem videl tako močnega reflektorja.»

«Ta u še premučan za nas, če ute tku svetil, gspud,» je odgovoril Sam, ko je gospod Pickwick po raznih neuspelih poskusih slednjič zaprl svetilko. «Ampk slišim že kurake mlade dame. No, gspud Winkle, zdej pa kar gor z vam.»

«Počakajte, počakajte,» je klical gospod Pickwick, «jaz moram prej govoriti z njo. Pomagaj mi gor, Sam!»

«Le pučas, gspud!» je opozarjal Sam, se opri z glavo na zid in nagrbil hrbet, «zlezte na tale cvetnjak, gspud. Zdej pa hop gor!»

«Bojim se, da te bo bolelo, Sam,» je rekel gospod Pickwick.

«Za tu se ne brigejte, gspud,» je odgovoril Sam, «dejte mu roke, gspud Winkle. Pučas, pučas, no, zdej!»

Medtem se je gospod Pickwick s skoraj nadčloveškim naporom za gospoda njegove starosti in njegove teže srečno splazil Samu na hrbet. Sam se je počasi vzravnaval in gospod je dobro držal za noge, tako da jima je uspelo spraviti njegove naočnike nad površino zidu.

«Moja draga,» je rekel gospod Pickwick, ko je gledal čez zid in uzrl Arabello na drugi strani, «ne bojte se, moja draga, to sem samo jaz.»

«Oh, prosim vas, odidite, gospod Pickwick,» je rekla Arabella. «Recite jim vsem, naj odidejo, jaz se strašno bojim. Dragi, dragi gospod Pickwick, ne ostanite tu. Padli boste in se ubili, slutim to.»

«Ampak prosim vas, nič se ne bojte, draga gospodična,» jo je tolažil gospod Pickwick. «Ni niti najmanjšega vzroka za strah, zagotavljam vas. Trdno stoj, Sam,» je rekel gospod Pickwick, ozrši se dol.

«Dobr, gspud,» je odgovoril Sam, «ampk na bodite tam dlje ket morate, prosm, gspud. Ste precej težki.»

«Hotel sem vam samo reči, draga gospodična, da bi ne bil nikoli dovolil svojemu prijatelju te-le zvijače, da bi se z vami sestal, ko bi mu situacija, v kateri se sedaj nahajate, dovolila drugo pot; in da vam ne bi nepristojnost tega koraka povzročila neprijetnosti, sem hotel biti tudi jaz navzoč, draga gospodična.»

«Zares, gospod Pickwick, sem vam neizmerno hvaležna za vašo ljubeznivost in preudarnost,» je odgovorila Arabella ter si z robcem otirala solze. Brez dvoma bi bila še več povedala, ko bi ne bila glava gospoda Pickwicka naglo izginila, zakaj gospod Pickwick je na Samovem hrbtu napačno prestopil in padel na tla. Toda ko bi trenil, je spet vstal in pozval gospoda Winkla, naj se požuri, da se bo kmalu sestanek končal. Odbrzel je v slepo ulico, da bi stražil okretno in goreče kakor mladenič. Gospod Winle, ki ga je ljubezen krepila, je bil v trenutku na zidu, le toliko se je ustavil, da je poprosil Sama, naj pazi na svojega gospoda.

«Bom že pazu, gspud,» je rekel Sam. «Kar men prepstite!»

«Pa kje je? Kaj dela, Sam?» je vprašal gospod Winkle.

«De b ga vrag!» je odgovoril Sam, gledajoč skozi vrtna vrata. «Stuji s tista soja lampa na ulc in straži kokr buden sokol, še nkol nism vidu tku dobrga človeka. Nej me kokla brcne, če na mislem, de se je ngavo srce rudilo nejmn petdeset let po ngavem telesu.»

Gospod Winkle se ni mudil, da bi do konca poslušal hvalospev na svojega prijatelja. Zlezel je z zida, se vrgel Arabelli k nogam ter ji takoj razodel svojo resnično, vročo ljubezen z zgovornostjo, ki bi bila vredna samega gospoda Pickwicka.

Medtem ko se je to zunaj godilo, je sedel v drugi ali tretji hiši odtod v svoji knjižnici starejši gospod, znanstvenik; pisal je filozofsko razpravo ter neprestano osveževal svoje telo in delo s čašo klareta. Nalival je iz častitljive steklenice, ki je stala pred njim. Če je pri pisanju zadel na težkočo, je zrl ali na preprogo ali v strop ali pa na steno in če mu niso ni ti preproga, niti strop, niti stena ničesar vdihnili, je gledal skozi okno.

V enem teh odmorov je gledal učeni gospod razmišljeno v gosto temo zunaj; tako se je začudil, ko je uzrl jasni curek svetlobe, ki je prodiral zrak malo nad zemljo in neprestano izginjal. Kmalu nato se je pojav ponovil ne enkrat ali dvakrat, temveč mnogokrat; slednjič je učeni gospod odložil pero in premišljal, kakšen naraven pojav bi mogel to biti.

Meteori niso bili, zanje bi bilo to prenizko; kresnice tudi ne, to bi bilo spet previsoko. To niso bile niti vešče, tudi ne svetilci, niti rakete. Kaj je torej moglo biti? Neki poseben, čuden pojav prirode, ki ga še noben učenjak ni videl, nekaj, kar je bilo pridržano njemu, da bi on to odkril, in kar bo dalo nesmrtnost njegovemu imenu, če se vpише v zgodovino za blagor potomstva. Zatopljen v to misel, je vzel učenjak pero in začel zapisovati razne opazke o tem brezprimernem pojavu, z datom dne, ure, minute in sekunde, kdaj se je pr kazal. Iz teh opazk je nameraval pozneje sestaviti obširno razpravo velike važnosti in vrednosti, katero bodo občudovali vsi učenjaki, ki so kdaj dihali na vsem izom kanem zemeljskem cblu.

Spet je sedel v naslanjač in se poglobil v svojo bočočo veličino. Skrivnostna svetloba je zažarela še jasneje ko prej, poskakovala gor in dol, prehajala z ene strani na drugo ter se gibala v takih krogih, kakor se gibljejo samo komete. Naš učenjak je bil star samec. Ni imel žene, da bi jo poklical, naj gre pogledat; zato je pozvonil slugi.

«Pruffle,» je rekel učenjak, «danes se godi nekaj čudnega v ozračju. Si videl?» mu je rekel in kazal skozi okno, ko se je luč spet pojavila.

«Da, vidim, gospod.»

«Kaj misliš o tem, Pruffle?»

«Kaj mislim, gospod?»

«Da. Zrastel si vendar na kmetih. Kaj bi rekel da more biti vzrok te svetlobe?»

Učenjak je smehljaje predvideval Prufflov odgovor, namreč, da ne ve, kaj bi moglo to biti. Pruffle je premišljal.

«Jaz bi rekel, da so tatovi, gospod,» je slednjič rekel Pruffle.

«Ti si blazen; kar pojdi!» je rekel učenjak.

«Hvala, gospod,» je rekel Pruffle in odšel.

(Nadaljevanje sledi)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm. širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Trg revolucije 19 tel. 20-009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 606-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ. - Trst.